

www.limburg.nl

Kernrapport Natura2000-plan 2021-2027
definitief

St. Pietersberg & Jekerdal (159)

december 2020

provincie limburg

Colofon

Provincie Limburg

Limburglaan 10, Maastricht | Postbus 5700, 6202MA Maastricht

+31 (0)43 3899999 | Postbus@prvlimburg.nl | www.limburg.nl/Natura2000

Wijze van citeren

Provincie Limburg, 2020. Natura 2000-plan Sint Pieterberg & Jekerdal (159) 2020-2026 Maastricht, december 2020

Foto voorblad

J. Geraedts, Provincie Limburg.

Inhoud

Voorwoord	4
Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1. Waarom een Natura 2000-plan?.....	7
1.2. Korte karakteristiek van het gebied.....	7
1.3. Samenhang met de stikstofaanpak en andere provinciale beleidsontwikkelingen.....	8
1.4. Opzet kernrapport en bronnen van aanvullende informatie.....	9
2 Binnen welke kaders moet dit plan passen?	10
2.1 Europees beleid	10
2.2 Nationaal beleid	10
2.3 Provinciaal beleid	11
2.4 Waterbeleid	12
2.5 Gemeentelijk beleid.....	12
3. Ecologische analyse	13
3.1. Belangrijkste kenmerken en natuurwaarden; Landschapsecologische kenschets	13
3.2. Welke doelen willen we bereiken met dit Natura 2000-plan?	14
3.3. Waar lopen we tegen aan; knelpunten in het gebied en leemten in kennis	14
3.3.1. Knelpunten	14
3.3.2. Leemten in kennis	15
4. Visie en realisatiestrategie	17
4.1. Kernopgaven en instandhoudingsdoelen.....	17
5. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?	21
6. Financiering en subsidieregelingen	23
7. Kader voor vergunningverlening; toetsing huidig gebruik	26
7.1. Inleiding en juridisch kader	26
7.2. Inventarisatie en selectie huidig gebruik	27
7.3. Toetsingsmethodiek	28
7.4. Categorieën.....	29
7.5. Resultaten toetsing huidig gebruik Sint Pieterberg & Jekerdal.....	31
Bijlagen	
Bijlage 1. Habitattypenkaart	32
Bijlage 2. Uitbreidingskaart	
Bijlage 3. Bodemkaart	
Bijlage 4. Lijst te toetsen huidig gebruik Sint Pietersberg & Jekerdal	

Voorwoord

Limburg heeft een gevarieerde en rijke natuur; dat koesteren we. De natuur is niet alleen van grote biologische en landschappelijke waarde maar zeer zeker ook van economische waarde. Denk maar aan de stroom recreanten en toeristen, die ook geld in het laadje brengen. Ook daarom koesteren we die natuur.

Voorop staan de 24 gebieden in onze provincie die zelfs heel Europa van onschatbare waarde vindt, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Dit is het netwerk van beschermde natuurgebieden in de EU dat opgezet is om wilde planten en dieren te laten gedijen. Maar zeker ook dé gebieden, die de mens graag opzoekt; om de rust en stilte te ontdekken of om de flora en de fauna te bestuderen. Onze ambitie is om die rijkdom aan natuur te behouden en de staat van instandhouding ervan te verbeteren. Om die reden is het Natura 2000-plan voor het gebied Sint Pieterberg & Jekerdal opgesteld. Hierin staan de concrete maatregelen die we voorstaan ten behoeve van behoud en herstel van de Europees beschermde natuurwaarden in het gebied. Want er moet wel iets gebeuren.

Iedereen kent de Sint Pieterberg & Jekerdal, het niet afgegraven deel van de kalkrug ten westen van de Maas, die aan de zuidzijde aansluit op de alom bekende ENCI-groeve en aan de zuidwestzijde op het dal van de Jeker. Het kleine maar landschappelijk bijzondere en ecologisch rijke Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal bevat ecotypen zoals de pionierbegroeiingen op rotsbodemplaktes en de kalk- en heischrale graslanden. Hoewel het om kleine oppervlaktes van sterk bedreigde habitats en soorten gaat, heeft de natuur in dit Natura 2000-gebied zich de afgelopen decennia relatief goed ontwikkeld. Verder overwinteren een drietal soorten vleermuizen in de vele ondergrondse mergelgroeven.

Voor de totstandkoming van dit Natura 2000-plan heeft overleg plaats gevonden met de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en de Stichting Limburgs Landschap (beheerders van vrijwel alle natuur in het gebied) en met de gemeente Maastricht, en op specifieke aspecten ook met vertegenwoordigers van de natuurstudiegroepen (bijv. inzake vleermuizen) en met belangengroepen (bijv. inzake huidig gebruik en het beheer van de groeves). Ik bedank de betrokken partijen voor hun constructieve inbreng.

Mevrouw Carla Brugman-Rustenburg
Gedeputeerde Natuur in de provincie Limburg

Samenvatting

Wat is Natura 2000?

Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief. Met Natura 2000 willen we deze flora en fauna duurzaam beschermen. In juridische zin komt Natura 2000 voort uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen; in Nederland is dat vertaald in de Wet Natuurbescherming.

Voor elk Natura 2000-gebied moet een beheerplan worden opgesteld. Hierin staat wat er moet gebeuren om de voor dat gebied "aangewezen" instandhoudingsdoelstellingen te halen en wie dat gaat doen. Natura 2000-plannen worden opgesteld in overleg met eigenaren, gebruikers en andere betrokken overheden, vooral gemeenten, waterschappen en provincies. In de meeste gevallen neemt de provincie het initiatief bij het opstellen van het Natura 2000-plan, in een enkel geval is dat het Rijk.

Korte beschrijving Sint Pieterberg & Jekerdal

De Sint Pieterberg en het aangrenzende Jekerdal hebben voor Nederland een bijzonder karakter. Dit wordt veroorzaakt door de geologische opbouw met grote verscheidenheid aan bodemtypen en expositie, de grote kalkrijkdom en betrekkelijk geringe neerslaghoeveelheden, de ligging langs het Maasdal en door eeuwenoud agrarisch gebruik. De oostelijke hellingen van de Sint Pieterberg & Jekerdal dragen enkele typen van het Eiken-haagbeukenbos en schrale graslanden. Op de westelijke hellingen liggen soortenrijke Heischrale graslanden en Kalkgraslanden en enkele bloemrijke akkers, afgewisseld met hellingbossen. Op enkele plekken komen kalkrotsvegetaties voor. Ook de Observant, een kunstmatige met bos begroeide heuvel, ontstaan door het storten van dekgrond uit de Enci-groeve, behoort tot het gebied.

De Jeker heeft nog grotendeels haar meanderende karakter behouden. Op de helling van de Cannerberg ligt op kalkrijke bodem Eiken-haagbeukenbos en hogerop Wintereiken-beukenbos. Het bos kent een soortenrijke voorjaarsvegetatie.

Het gangenstelsel in de berg behoort eveneens tot het gebied. De ondergrondse mergelgroeven zijn naast hun geologische en cultuurhistorische waarde van betekenis als overwinteringsgebied voor vleermuizen. Onder de oppervlakte van het gebied bevindt zich een doolhof van duizenden gangen met een totale lengte van ruim tweehonderd kilometer.

Aanwijzingsbesluit

Habitattypen en soorten	EU Code	Doelstellingen
Pionierbegroeiingen op rotsbodem	H6110	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Kalkgraslanden	H6210	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Heischrale graslanden	H6230	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Glanshaverhooilanden	H6510A	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Eiken-haagbeukenbos	H9160B	Behoud oppervlakte en kwaliteit
Spaanse vlag	H1078	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
Meervleermuis	H1318	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
Ingekorven vleermuis	H1321	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
Vale vleermuis	H1324	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie

Door middel van het Aanwijzingsbesluit d.d. 4-7-2013 is het gebied Sint Pieterberg & Jekerdal door de Staatssecretaris van Economische Zaken aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn. In dit aanwijzingsbesluit zijn de doelstellingen en de begrenzing van dit Natura 2000-gebied aangegeven en zijn onderstaande habitattypen en soorten opgenomen als de redengevende en conform de Habitatrictlijn te beschermen habitattypen en soorten. Prioritaire habitattypen en soorten zijn aangeduid met een sterretje.

Visie

Voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal spelen naast een serie kleinere, locatiespecifieke knelpunten enkele overkoepelende zaken:

- Alle habitattypen zijn stikstofgevoelig en ondervinden in meer of mindere mate last van de huidige eutrofiering via de lucht; deze instroom is overwegend afkomstig uit het nabijgelegen buitenland.
- De oppervlaktes van de prioritaire habitattypen Pioniervegetaties op rotsbodem, Kalkgraslanden en Heischrale graslanden zijn veelal te klein van omvang voor het bereiken van een duurzaam gunstige staat van instandhouding.
- De overwinteringslocaties voor de drie soorten vleermuizen zijn van internationale betekenis; door problemen met de veiligheid, toegang en beheer van de onderaardse kalksteengroeven zijn data over de vleermuizen onvoldoende betrouwbaar en zijn klimaat en rust onvoldoende gewaarborgd.
- De Spaanse Vlag, doet het relatief goed mede door uitvoering van bosrandbeheer.

Om weer tot een goed functionerend systeem te komen waarbij de stikstofgevoelige habitattypen en –soorten kunnen voldoen aan de behoudsdoelstellingen, is het oplossen van bovenstaande knelpunten met maatregelen essentieel.

Maatregelen

Voor het Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal zijn alle habitattypen aangewezen als stikstofgevoelig. In het voorliggende Natura 2000-plan zijn daarom alle natuurmaatregelen uit de gelijknamige PAS-gebiedsanalyse (2017) overgenomen.

Daarnaast zijn in het Natura 2000-plan aanvullende instandhoudingsmaatregelen opgenomen die voortvloeien uit nader onderzoek of overleg of beheermaatregelen die noodzakelijk zijn om ook in de periode 2021-2027 de nadelige effecten van de hoge stikstofdepositie te ondervangen. Maatregelen betreffen zowel de aangewezen stikstofgevoelige habitattypen als de niet-stikstofgevoelige soorten. Ook bevat het Natura 2000-plan verdergaand onderzoek dat nodig is om kennisleemten aan te pakken, monitoring-inspanningen en maatregelen op het gebied van communicatie en handhaving. Het plan geeft inzicht in de maatregelen die in de beheerplanperiode 2021-2027 noodzakelijk zijn.

Financiering

Voor uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om de Natura 2000-doelen voor het gebied Sint Pieterberg & Jekerdal te behalen, heeft de provincie Limburg budget beschikbaar conform de afspraken met het Rijk gemaakt in het Natuurpact dd 2013. Voor de uitvoering van dit Natura 2000-plan tot en met 2027 zijn de kosten geraamd op circa € 3.498.000,-

Kader voor vergunningverlening

In dit Natura 2000-plan is getoetst of het huidige gebruik in/rond het Natura 2000-gebied (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Sint Pieterberg & Jekerdal heeft. De beoordeling bestaat uit de effectenbeschrijving en effectenbeoordeling en richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype of –soort al dan niet kunnen worden uitgesloten. Op grond daarvan is in hoofdstuk 7 beschreven, welke van de huidige activiteiten, eventueel onder voorwaarden, door dit Natura2000-plan voor de komende 6 jaar zijn vrijgesteld van de vergunningplicht ex artikel 2.7, 2e lid van de Wet Natuurbescherming.

1. Inleiding

1.1. Waarom een Natura 2000-plan?

Het Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal ligt in Zuid-Limburg.

Dit Natura 2000-plan is bedoeld om de volgende habitattypen en soorten te beschermen:

- **Pionierbegroeiing op rotsbodem***
- **Kalkgraslanden***
- **Heischrale graslanden***
- **Glanshaverhooilanden**
- **Eiken-haagbeukenbossen**
- **Spaanse vlag***
- **Meervleermuis**
- **Ingekorven vleermuis**
- **Vale vleermuis**

In dit Natura 2000-plan is omschreven wat er moet gebeuren om die doelen te bereiken:

- Het Natura 2000-plan omschrijft de huidige situatie van deze habitattypen en soorten en geeft aan wat het uiteindelijke doel is (hoofdstuk 3 en 4);
- Het plan geeft aan welke instandhoudingsmaatregelen nodig zijn (hoofdstuk 5 en 6);
- En het plan regelt voor bepaalde activiteiten de vrijstelling van vergunningplicht op grond van de Wet Natuurbescherming 2017 (hoofdstuk 7).

Voorliggend Natura2000-plan is tevens het voorwerp van beroep cf. art. 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.

1.2. Korte karakteristiek van het gebied

Het Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal is ca. 260 ha. groot en ligt in het zuidwesten van Limburg, aan de westzijde van de Maas tegen de grens met België. Het Natura2000-gebied ligt in de gemeente Maastricht, tussen Maastricht en het Belgische Kanne. Het gebied ligt om de ENCI-groeven heen gevouwen, waar tussen 1915 en 2018 mergelwinning in dagbouw plaatsvond. In het noorden is het begrensd door bebouwd gebied, in het westen door kleinschalig agrarisch gebied, in het oosten door de Maas en in het zuiden door de landsgrens.

De complexe geologische en geomorfologische opbouw heeft in samenhang met een eeuwenoud landbouwkundig gebruik geresulteerd in een kleinschalig landschap met bossen, struwelen, zomen, heischrale graslanden, kalkgraslanden en rotsbegroeiing, afgewisseld met akkers en boomgaarden. Onder de oppervlakte van het gebied bevindt zich uitgebreide gangenstelsels, waar in vroegere tijden mergelblokken werden gedolven; 24 ha van deze gangenstelsels zijn extra begrensd als Natura 2000-gebied. Deze gangenstelsels zijn van groot belang voor overwinterende vleermuizen en hebben een bijzondere cultuurhistorische en geologische betekenis.

De Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten is eigenaar en beheerder van de Sint Pieterberg & Jekerdal, en Stichting het Limburgs Landschap van de Cannerberg en de graslanden ten westen van de Jeker (verpacht); de meeste gronden in het dal ten oosten van de Jeker zijn particuliere eigendom.

Figuur 1.1 Overzichtskaart en toponiemen van het Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal

(de rode lijn geeft de Natura 2000-begrenzing aan het maaiveld weer; de aangewezen ondergrondse gangenstelsels voor vleermuizen zijn plaatselijk ruimer).

1.3 Samenhang met de stikstofaangepak en andere provinciale beleidsontwikkelingen

Er lopen landelijk en provinciaal tegelijkertijd diverse ontwikkel- en planprocessen, die relevant zijn voor de aanpak van de Natura 2000-gebieden; in elk proces worden op tal van momenten besluiten genomen, die inhoudelijk zullen worden afgestemd met de Natura 2000-plannen maar die tegelijkertijd het perspectief voor de Natura 2000-doelen kunnen veranderen in vergelijking met de voorliggende planinhoud. Belangrijk daarvan zijn met name de provinciale Omgevingsvisie (POVI-2021), de landelijke en provinciale Stikstof-aanpak, het Natuurprogramma 2020-2030 en het provinciale Waterprogramma. Te midden van al deze plannen is het Natura 2000-plan het plan, dat formeel en concreet vastlegt welke natuurherstelmaatregelen in en rond Natura 2000-gebied uitgevoerd zullen worden in de komende 6 jaar. Dat zijn de maatregelen die nodig zijn om aan de afgesproken natuurdoelen te voldoen. Het Natura 2000-plan is een 'sectoraal' plan, dat als hoofdfunctie de natuur in Natura 2000-gebieden regelt.

Het meest algemene provinciale beleidskader, waarin Natuur één van de vele thema's is, is het POVI, Provinciaal Omgevingsplan Limburg. In dat plan staan, verbonden door ruimtelijke en omgevings-thema's, de hoofdlijnen van het provinciaal beleid voor tal van gebruiksfuncties. De Natura 2000-gebieden worden er als onderdeel van de groene hoofdstructuur in opgenomen en het POVI geeft de hoofdrichting voor de ruimtelijke ontwikkeling ervan. Het POVI wordt in 2020/2021 vastgesteld. Aanhakend op het POVI en het landelijke Natuurprogramma zorgt een provinciaal natuurprogramma voor de aansturing van het natuurherstel. Het natuurprogramma voorziet in prioritering van gebieden, in de ontwikkelrichting van de natuur en in benodigd onderzoek. Dit provinciale natuurprogramma wordt in 2021 vastgesteld. Zo ook met het provinciale Waterprogramma, dat naast andere

onderwerpen (bijv. wateroverlast) ook voorziet in de voor natuurdoelen benodigde watermaatregelen (verdrogingsbestrijding, waterkwaliteit).

De uitvoeringsmaatregelen uit Natura 2000-plannen worden gecompleteerd met stikstofmaatregelen, die het Rijk landelijk doorvoert en die de provincies gebiedsgericht nog nodig hebben. Ook dit zijn plannen met een concrete uitvoeringsgerichte inhoud, aangestuurd vanuit de voorgaande beleidskaders. Het landelijke pakket maatregelen voor het natuurherstel en de stikstofaanpak is in april 2020 door de Minister van LNV benoemd en gefinancierd.

De uitwerking ervan naar gebiedsgerichte stikstofmaatregelen wordt door de provincies verricht, door het Rijk gefinancierd en wordt in 2021 e.v. vastgelegd in planrapporten, die een aanvulling vormen op het Natura 2000-plan; de vorm en status van deze plannen is nog onderwerp van uitwerking. In het kader van deze plannen is het ook mogelijk, dat extra natuurherstel plaatsvindt, meer dan vereist voor de Europese natuurafspraken; dat kan, indien het basale natuurherstel zich succesvol voltrekt, ruimte bieden om ruimtelijk-economische ingrepen te vergunnen die negatieve effecten met zich mee brengen. In par. 2.2.6 van het Hoofdrapport van dit plan en in par. 2.2 hierna is hierover meer informatie opgenomen.

Indien in het kader van één van deze planprocessen beslissingen worden genomen, die rechtstreeks (moeten) leiden tot ingrijpende aanpassingen in het concrete Natura 2000-maatregelenpakket, dan wordt de inhoud van het Natura 2000-plan daarop aangepast middels een formele procedure, incl. openbare kennisgeving en inspraakprocedure, indien nodig ook bezwarenprocedure. De samenhang met de concrete stikstof-plannen is naar verwachting het meest direct en relevant.

1.4 Opzet kernrapport en bronnen van aanvullende informatie

- In dit kernrapport komen alleen de hoofdzaken van het Natura 2000-plan aan bod. Nadere onderbouwingen en overwegingen zijn in het hoofdrapport opgenomen. Bij juridische vraagstukken is dat hoofdrapport leidend;
- De habitattypenkaart en uitbreidingskaart uit de bijlagen zijn ook te zien in een GIS-viewer op [www.limburg.nl/Natura 2000](http://www.limburg.nl/Natura_2000);
- Op de website van het Rijk, [www.synbiosys.alterra.nl/Natura 2000](http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura_2000), kunt u informatie vinden over het nationale beleidskader Natura 2000;
- De website van Provincie Limburg, [www.limburg.nl/Natura 2000](http://www.limburg.nl/Natura_2000), bevat informatie over de provinciale aanpak van Natura 2000;
- Op de website [www.Natura 2000.nl](http://www.Natura_2000.nl) staat informatie over alle Natura 2000-gebieden in Nederland;
- Tegen de definitieve vaststelling van het Natura 2000-plan is op onderdelen beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

2 Binnen welke kaders moet dit plan passen?

Het Natura 2000-plan voor het gebied 'Sint Pieterberg & Jekerdal' is gebaseerd op Europees beleid en verankerd in nationaal en provinciaal beleid. Voor een uitgebreide omschrijving van alle beleidskaders waarin het Natura 2000-plan 'Sint Pieterberg & Jekerdal' binnen moet passen, verwijzen we u naar het uitgebreide Hoofdrapport. Hier volgt een korte opsomming.

2.1 Europees beleid

De lidstaten van de Europese Unie hebben zich tot doel gesteld om de achteruitgang van de biodiversiteit in 2010 te stoppen. Natura 2000 is het netwerk van beschermde natuurgebieden waarmee is beoogd de bedreigde en waardevolle habitattypen en soorten in stand te houden en te herstellen. Nederland heeft ruim 160 gebieden aangemeld. Het 'Sint Pieterberg & Jekerdal'-gebied is een van deze gebieden. De Europese Habitat- en Vogelrichtlijn vormt de basis voor het Europese Natura 2000-netwerk.

2.2 Nationaal beleid

De Rijksoverheid heeft de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn juridisch verankerd in de Wet Natuurbescherming 2017. De Nederlandse provincies hebben sinds 2014 de taak om de afgesproken Europese doelstellingen te behalen. Daarnaast houdt de provincie in de gaten of activiteiten binnen of buiten het gebied effecten hebben op de Europese natuurdoelen in het 'Sint Pieterberg & Jekerdal'-gebied.

Voormalige PAS

De natuur in het 'Sint Pieterberg & Jekerdal'-gebied is gevoelig voor stikstof. Dat geldt in Nederland voor veel natuurgebieden en daarom is in 2015 het landelijke Programma Aanpak Stikstof – kortweg PAS – in werking getreden, een samenwerkingsprogramma van het Rijk (ministeries van EZ/LNV, I&M en Defensie) en twaalf provincies. Inmiddels is dit landelijke programma als gevolg van jurisprudentie niet meer van toepassing en onderhevig aan verandering. De PAS voorzag erin, dat:

- a. de stikstofdepositie met behulp van landelijke bronmaatregelen in de periode tot 2033 daalt in de Natura 2000-gebieden;
- b. in de periode 2015-2021 inrichtings- en aanvullende beheermaatregelen worden getroffen in de Natura 2000-gebieden waar de kritische depositiewaarden (KDW) overschreden worden; deze maatregelen zijn via de PAS gefinancierd en vastgelegd in PAS-gebiedsanalyses (2017);
- c. een hoeveelheid economische ontwikkelingsruimte (i.c. toegestane depositieruimte) per Natura 2000-gebied wordt toegewezen.

Ad a: Het Kabinet heeft op 24 april 2020 in een brief aan de 2^e Kamer zichtbaar gemaakt op welke wijze het Rijk de te hoge stikstofdepositie wil aanpakken. In 2030 dient landelijk bij meer dan de helft van de stikstofgevoelige habitattypen de stikstofdepositie gemiddeld onder de Kritische Depositiewaarde (KDW) te zijn gedaald door een hele serie generieke maatregelen. Als alle afspraken, waaronder ook internationale afspraken met betrekking tot de NEC-plafonds gerealiseerd worden, zal in 2030 naar verwachting alléén van het habitatype Heischrale graslanden de KDW (857 mol/ha./jr.) in het gebied Sint Pieterberg & Jekerdal gemiddeld nog overschreden wordt.

De Rijksambities en de omvang, verdeling en wijze van financiering moeten nog op provinciaal niveau worden uitgewerkt met behulp van gebiedsgerichte stikstofplannen. In het Aanvalsplan Stikstof heeft de provincie dit beschreven en indicaties gegeven van denkbare maatregelen. Er zijn dus nog geen concrete plannen en maatregelen vastgesteld om te voldoen aan de beoogde stikstofdepositie noch

voor eventuele extra of versnellingsmaatregelen.

Ad c: Voor het onderdeel vergunningverlening heeft de Provincie Limburg op 12 december 2019 beleidsregels met betrekking tot de stikstofaspecten vastgesteld. Op 28 januari 2020 is voorts het provinciale Aanvalsplan Stikstof vastgesteld. Landelijke afspraken om de stikstofemissies verder terug te dringen en om daarmee ook ruimte te maken voor economische ontwikkeling zijn in ontwikkeling.

Ad b: De instandhoudingsmaatregelen uit voormalige PAS-gebiedsanalyses worden in het verlengde van de uitspraak van de Raad van State en volgens landelijke afspraak één-op-één overgenomen in het Natura 2000-plan: ongeacht de wijze, waarop in de toekomst een vermindering van de stikstofdepositie wordt bereikt, zijn deze herstelmaatregelen in Natura 2000-gebieden in de komende beheerplanperiode noodzakelijk. Om de gunstige staat van instandhouding te bereiken, en om daarmee de vergunningverlening voor ruimtelijke ontwikkeling te vergemakkelijken, is aanvullende financiering nodig. De voortzetting van het Natuurpact 2013 zorgt voor dekking van uitgaven; eind 2020 is besluitvorming voorzien over de verdeling van de aanvullende Rijksmiddelen voor de stikstofaanpak en het Natuurprogramma (€ 3 mld. t.m. 2030 voor heel Nederland).

Indien een vernieuwde aanpak van de stikstofproblematiek ertoe leidt, dat de herstelmaatregelen in omvang, tempo of locatie sterk gewijzigd dienen te worden ten opzichte van voorliggend Natura 2000-plan, dan wordt ook het voorliggende plan (tussentijds) gewijzigd. Er zijn evenwel ook tussentijdse aanpassingen van uitvoeringsmaatregelen mogelijk zonder dat het voorliggende Natura 2000-plan hierop formeel wordt aangepast, nl.:

- ondergeschikte uitwerkingen of aanpassingen bij de uitvoering van maatregelen (bijv. naar locatie, intensiteit, hoeveelheid); deze worden goedgekeurd bij de subsidietoekenningsprocedures;
- aanpassingen naar aanleiding van nader onderzoek of op grond van nieuwe inzichten, leidend tot vergelijkbare effecten op de aangewezen habitattypen of soorten; idem.

2.3 Provinciaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan Limburg

De Natura 2000-gebieden – zoals 'Sint Pieterberg & Jekerdal' – vormen in Limburg de kern van een robuust grensoverschrijdend natuur en waternetwerk van goede kwaliteit. Dit netwerk levert een bijdrage aan de Limburgse ambitie om de biodiversiteit in stand te houden. Die ambities zijn uitgebreid omschreven in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (POL). In 2021 komt er een nieuw provinciaal Omgevingsplan Limburg (POVI); naar verwachting blijft het beleid met betrekking tot Natura 2000-gebieden daarin in essentie ongewijzigd.

Goudgroene natuur

De Provincie Limburg heeft in een Omgevingsplan aangegeven wat als Goudgroene natuurzone beschermd moet worden. Alle Natura 2000-gebieden maken deel uit van de Goudgroene natuurzones. Deze zones worden beschermd tegen ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied kunnen gaan aantasten.

Omgevingsverordening veehouderijen

Om het 'Sint Pieterberg & Jekerdal'-gebied te beschermen schrijft Provincie Limburg voor dat veehouderijen hun ammoniakemissie moeten reduceren om zo de stikstofbelasting op het gebied te verminderen. Op termijn leidt deze maatregel tot minder depositie van stikstof zonder de economische ontwikkelings-ruimte te verkleinen.

Kwaliteitsslag gerealiseerde natuur

Een aanzienlijk deel van de gerealiseerde nieuwe natuur heeft een kwaliteitsslag nodig om de in dit Natura 2000-plan beoogde natuurkwaliteit te bereiken. Daarom voorziet dit Natura 2000-plan ook in kwaliteitsverbetering in de reeds gerealiseerde areaaluitbreiding natuur (Natuurbeheerplan Limburg, 2018).

Programmaplan Platteland in Uitvoering 2017

In het programmaplan Platteland In Ontwikkeling (PIO) richt de Provincie Limburg zich op het gebiedsgericht georganiseerd nemen van de benodigde maatregelen voor de duurzame instandhouding van de Natura 2000-gebieden en soorten. Voor 'Sint Pieterberg & Jekerdal' is geen PIO-project gaande.

2.4 Waterbeleid

Het waterbeleid met daarin de uitwerking van de Europese kaderrichtlijn Water (KRW) ligt voor de provincie onder meer vast in het Provinciaal Waterplan Limburg 2016-2021; een nieuw Waterprogramma 2021-2027 is in voorbereiding. De doelstelling is het behoud en herstel van ecologische gezonde en veerkrachtige watersystemen gericht op het behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteit van beken en natte natuurgebieden in het provinciaal natuurnetwerk. Ook het tegengaan van negatieve beïnvloeding van beschermde natuurwaarden in Natura 2000-gebieden en andere natuurgebieden door water uit aangrenzende agrarische gebieden is onderdeel van het provinciaal waterbeleid.

Voor Sint Pieterberg & Jekerdal en Jekerdal is alleen het beleid ten aanzien van de Jeker relevant; dat voorziet in bescherming en kwaliteitsverbetering van deze natuurbeek.

2.5 Gemeentelijk beleid

Binnen het Bestemmingsplan Buitengebied Sint Pieterberg & Jekerdal, Jekerdal, Cannerberg van 13 februari 2013 kent het Natura 2000-gebied de enkelbestemmingen natuur en agrarisch met waarden. De bestemming agrarisch met waarden ligt voor het grootste deel in het Jekerdal.

3. Ecologische analyse

3.1. Belangrijkste kenmerken en natuurwaarden; Landschapsecologische kenschets

Van oorsprong betreft het Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal een langgerekte kalkrug ten Westen van de Maas, die in het zuiden doorloopt tot ver in België. Door kalksteen winning en doorsnijding van het Albertkanaal is deze rug aanzienlijk veranderd. Aan de westzijde bepaalt het riviertje de Jeker het landschap en de geomorfologie. Het Natura 2000-gebied is bekend vanwege botanische rijkdom. Dit komt vooral door de (kalk-)ondergrond, de hellingen, de lokaal hoge temperaturen en de relatief geringe neerslag. Er komen meer dan 80 plantensoorten voor die in Nederland zeldzaam zijn of sterk achteruit gaan (Rode lijstsoorten). Op de Sint Pieterberg & Jekerdal komen noordelijke en zuidelijke soorten naast elkaar voor. De aangewezen habitattypen en soorten zijn niet afhankelijk van grond- of oppervlaktewater. Het Natura 2000-gebied omvat vier deelgebieden (zie kaart 1.1, hfdst. 1).

Sint Pieterberg & Jekerdal

Het bovengrondse deel wordt gekenmerkt door kleinschalig landschap met afwisselend bloemrijke schraalgraslanden, bloemrijke akkers en hellingbossen met voorjaarsflora en enkele plekken met pionierbegroeiingen op kalkrotsen.

Jekerdal

De regenrivier de Jeker ontspringt in België en is ongeveer 65 kilometer lang, waarvan de laatste vijf in Nederland liggen. De beek heeft hier haar meanderend karakter behouden en is geomorfologisch en landschappelijk van grote betekenis. Het dal bestaat op Nederlands grondgebied uit bouw- en graslanden, verschillende bosjes en een hoogstamboomgaard.

Cannerberg

Ten westen van de Jeker ligt de Cannerberg. Lager op de helling komt op de kalkrijke bodem Eikenhaagbeukenbos voor, hoger op de helling Wintereiken-beukenbos. Kenmerkend voor deze bossen is de goed ontwikkelde voorjaarsflora. De oorspronkelijke bron- en kwelzones zijn door de aanleg van het Albertkanaal verdwenen. Tegen de Belgisch grens ligt het enige terrassenkasteel van Nederland, Kasteel Neercanne.

Ondergrondse kalksteengroeven

Verspreid onder de Sint Pieterberg & Jekerdal en de Cannerberg liggen een 25-tal ondergrondse kalksteen-groeven, die vrijwel allen zijn aangewezen als leefgebied voor vleermuizen (winterverblijfplaats en zwermlocatie). Op meerdere locaties zijn voormalige ondergrondse kalksteengroeven te herkennen in dagzomende kalkwanden, dichtgestorte ingangen en andere sporen. En er bevinden zich verspreid over het gebied en net buiten de begrenzing gelegen kleine nissen die in gebruik zijn als opslagruimte. Deze laatste zijn niet toegankelijk. Naast de ecologische betekenis zijn deze ondergrondse gangenstelsels geologisch en cultuurhistorisch van bijzonder belang.

Over de landsgrens...

Direct ten Zuiden van 'Sint Pieterberg & Jekerdal' liggen twee Belgische Natura 2000-gebieden, nl. Plateau van Caestert en Montagne Saint Pierre. Beiden hebben vergelijkbare aangewezen habitats en soorten en vervullen een belangrijke functie voor de (grensoverschrijdende) vleermuizenpopulaties.

3.2. Welke doelen willen we bereiken met dit Natura 2000-plan?

Het Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal is aangewezen voor acht instandhoudingsdoelen, bestaande uit vijf habitattypen en vier soorten; zie tabel 3.1. In de tabel is vermeld, welke oppervlakte er thans aanwezig is, wat de huidige Staat van Instandhouding en de trendontwikkeling is en welke doelstellingen er in het Aanwijzingsbesluit van 2013 zijn opgenomen met betrekking tot oppervlakte en kwaliteit van het type.

In het zogenoemde ontwerp- 'Veegbesluit' van 2018 heeft de minister nog doelstellingen voor één soort toegevoegd (Bever). Pas als dit besluit definitief wordt vastgesteld door de minister, worden voor deze soorten met behulp van een addendum de doelstelling, analyse en benodigde instandhoudingsmaatregelen toegevoegd aan voorliggend plan. In onderstaande tabel is deze soort niet opgenomen.

Tabel 3.1. Instandhoudingsdoelstellingen Sint Pieterberg & Jekerdal

Habitatype/ Leefgebied		Huidige situatie		Doel			Trend	
		Opp. (ha)	Kwaliteit	Opp.	Kwali- teit	Popu- latie	Opp.	Kwali- teit
Pionierbegroeiing op rotsbodem*	H6110	0,03	Matig	>	>	n.v.t.	-	-
Kalkgraslanden*	H6210	6,7	Matig/ Goed	>	>	n.v.t.	=	=
Heischrale graslanden*	H6230	0,1	Matig	>	>	n.v.t.	=	-
Glanshaverhooilanden	H6510A	21,9	Matig/ Goed	>	>	n.v.t.	=	=
Eiken-haagbeukenbossen	H9160B	21,8	Matig/ Goed	=	=	n.v.t.	=	=
Spaanse vlag*	H1078	30	Goed	=	=	=	=	=
Meervleermuis	H1318	182,7	Ongunstig	=	=	=	=	+
Ingekorven vleermuis	H1321	182,7	Gunstig	=	=	=	=	++
Vale vleermuis	H1324	182,7	Ongunstig	=	=	=	=	-

* = prioritair habitatype of soort.

Doel: > uitbreiding/verbetering, = behoud

Trend: > positief, = stabiel, - negatief, ? onbekend

3.3. Waar lopen we tegen aan; knelpunten in het gebied en leemten in kennis

3.3.1. Knelpunten

De habitattypen van de Sint Pieterberg & Jekerdal worden belemmerd door een aantal knelpunten, die allen raken, en daarnaast door enkele habitatspecifieke knelpunten. De overoepelende knelpunten zijn ook niet voor elk habitatype even zwaarwegend of bedreigend. In tabel 3.2 zijn alle knelpunten met betrekking tot de instandhoudingsdoelen voor de in Sint Pieterberg & Jekerdal aangewezen habitattypen en soorten samengebracht. De kernpunten zijn in de tekst kort toegelicht (zie ook Hoofdrapport Sint Pieterberg & Jekerdal).

Stikstofdepositie & vermesting & verzuring

Modellen laten naar aanleiding van het recente Rijksbeleid in 2030 een daling van de stikstofdepositie zien tot (ordegrootte) 1400-1500 mol/ha./jr., waarmee alle habitattypen en (leefgebieden van) soorten in Sint Pieterberg & Jekerdal gemiddeld onder de Kritische Depositiewaarde uitkomen, met uitzondering van de Heischrale graslanden waar de verzuring nog langdurig een knelpunt blijft. Op detailniveau blijven er evenwel nog overschrijdingen bestaan in 2030, en de verwachte daling van de depositie op 'Pieters-berg' als gevolg van daling van emissies in het aangrenzende buitenland betreft een aanname, die zich niet gebiedsgericht laat aan- of bijsturen. Beheermaatregelen om de effecten van te hoge stikstof-depositie te mitigeren zullen, ook vanwege de in de bodem opgeslagen stikstofvoorraad, tenminste 2 beheerplanperioden noodzakelijk blijven.

Tabel 3.2. Knelpunten voor de aangewezen habitats en soorten Sint Pieterberg & Jekerdal

	Knelpunt	Habitatype					Soorten			
		H6110	H6210	H6230	H6510A	H9160B	H1318	H1321	H1324	
		Pionier- begroeiing rotsbodem	Kalk- gras- land	Hei- schraal grasland	Glans- haver- hooiland	Eiken- Haagbeu- kenbos	Meer- vleer- muis	Ingekor- ven vleer- muis	Vale vleer- muis	
K 1	Stikstofdepositie	X	X	X	X	X			X	
K 2	Vermesting	X	X	X	X	X			X	
K 3	Verzuring			X						
K 4	Versnippering en isolatie	X	X	X						
K 5	Areaal	X	X	X						
K 6	Struweelopslag	X	X	X						
K 7	Verandering / on- toereikend beheer	X	X	X	X	X	X	X	X	
K 8	Toxicatie			X						
K 9	Abrupte overgang					X				
K 10	Groevenbeheer						X	X	X	
K 11	Veiligheid (exten- sief gebruik Mijn- bouwwet)						X	X	X	
K12	Handhavingsplan	X	X	X						

Isolatie en versnippering & areaal & struweelopslag

De aanwezige oppervlakten Heischraal grasland, Kalkgrasland en Pionierbegroeiing op rotsbodem zijn dermate klein, dat zij niet of nauwelijks als zelfstandige éénheden in stand te houden zijn. Zij dreigen gemakkelijk overwoekerd te raken door de opslag van struweel, dat goed gedijt onder de huidige verrijkte omstandigheden (stikstof).

Beheer

Er is dringend behoefte aan extra beheer en in verschillende habitattypen ook een aanpassing van de beheerwijze, bijv. de wijze van begrazing met kuddes, het plaggen van de hellingen. Daarin is ook de afstemming met het intensieve recreatieve medegebruik van het gebied Sint Pieterberg & Jekerdal een aandachtspunt.

Groeven

De ondergrondse groeves hebben knelpunten met het beheer. Ook leiden de veiligheidseisen uit oogpunt van de Mijnbouwwet tot moeilijkheden met de monitoring van de vleermuizen, dus onvoldoende duidelijkheid over de staat van instandhouding van de vleermuizen.

3.3.2. Leemten in kennis

Naast de knelpunten bestaat er over enkele aspecten nog onvoldoende kennis om met zekerheid de juiste maatregelen in het Natura 2000-plan te kunnen opnemen. Er is nader onderzoek naar deze leemten in kennis voorzien, op grond waarvan maatregelen aan het plan worden toegevoegd indien dat noodzakelijk is. Het betreft kennisleemten met betrekking tot de voorwaarden voor succesvolle overwintering van de vleermuizen in Sint Pieterberg & Jekerdal en een aantal beheer-vraagstukken met betrekking tot de graslandvegetaties.

Tabel 3.3. Leemten in kennis met betrekking tot aangewezen habitats en soorten Sint Pieterberg & Jekerdal

	Kennisleemte	Habitatype					Soorten		
		H6110	H6210	H6230	H6510	H9160	H1318	H1321	H1324
L1	Terugdringen opslag struweel	X	X	X					
L2	Vergroten soortenrijkdom	X	X	X	X				
L3	Effectiviteit beheer	X	X	X		X	X	X	X
L4	Kansrijke ontwikkellocaties	X							
L5	Herintroductie soorten	X	X	X					
L6	Toetsen intensief gebruik Mijnbouwwet						X	X	X
L7	Monitoring						X	X	X
L8	Migratieroutes Mannenverblijven Meervleermuis						X X	X	X
L9	Functionaliteit zomer						X	X	X
L10	Gedragscode extensief gebruik						X	X	X
L11	Klimaatzones						X	X	X
L12	Zwermzone						X	X	X
L14	Verkenning effect verontreiniging champignonsteelt/vliegias						X	X	X

4. Visie en realisatiestrategie

In dit hoofdstuk is met het oog op de Natura2000-doelstellingen voor Sint Pieterberg & Jekerdal de aanpak op hoofdlijnen nader uitgewerkt. In de realisatiestrategie is beschreven wat er nodig is om op termijn de duurzame gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen als Natura2000-gebied te bereiken. Een duurzame gunstige staat van instandhouding betekent dat:

- habitattypen en leefgebieden en populaties van de soorten, voor zowel omvang als kwaliteit, stabiel zijn of een positieve trend vertonen;
- voldaan wordt aan de abiotische randvoorwaarden;
- er een gunstig toekomstperspectief is voor de instandhouding van de soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen.

4.1. Kernopgaven en instandhoudingsdoelen

Kernopgaven

Met een kernopgave wordt aangegeven wat de belangrijkste bijdragen van een Natura 2000-gebied zijn aan het (inter-)nationale Natura 2000-netwerk. De kernopgaven vormen een belangrijk hulpmiddel bij de focus en de eventueel noodzakelijke prioritering binnen de Natura 2000-plannen. Ingevolge het Doelendocument Natura 2000 (Ministerie van LNV, 2006) behoort Sint Pieterberg & Jekerdal tot het Natura 2000-landschap Heuvelland. Vier van de landelijke kernopgaven voor het Heuvelland zijn van toepassing in Sint Pieterberg & Jekerdal, namelijk:

- **8.01 Mozaïek bijzondere graslanden** Behouden en uitbreiden mozaïek van pionierbegroeiingen op rotsbodems, kalkgraslanden en heischrale graslanden.
- **8.03 Hellingbossen en zomen** Behoud van bestaand hellingbos en herstel gevarieerde vegetatiestructuur van eiken-haagbeukenbossen, verzachten bosrand, ruigten en zomen (droge bosranden) en vergroten leefgebied Spaanse vlag.
- **8.10 Mozaïek groeves** Ontwikkelen van mozaïek van pionierbegroeiingen op rotsbodems en kalkgraslanden.
- **8.12 Winterbiotoop vleermuizen** Behoud en verbetering van de winterbiotopen van meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis.

Vanuit de kernopgaven ligt voor de Sint Pieterberg & Jekerdal de nadruk dus op de habitattypen en soorten van kalkgraslanden, heischrale graslanden, pionierbegroeiingen op rotsbodems en op maatregelen voor de Meervleermuis, Ingekorven vleermuis en Vale vleermuis.

Instandhoudingsdoelen

In tabel 4.1 staat de huidige situatie van de Natura 2000-doelen in Sint Pieterberg & Jekerdal weergegeven, evenals de bijhorende instandhoudingsdoelen, landelijke staat van instandhouding en de relatieve bijdrage van Sint Pieterberg & Jekerdal aan de landelijke doelen. Uit de relatieve bijdrage aan de landelijke staat van instandhouding (laatste kolom) en uit de landelijke staat van instandhouding zelf (voorlaatste kolom) is afgeleid hoe belangrijk het is om in de Sint Pieterberg & Jekerdal bepaalde habitattypen en de vleermuizen met voorrang te verbeteren of uit te breiden.

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelen Sint Pieterberg & Jekerdal

Habitatype	Huidige situatie			Doel oppervlak habitatype/ omvang leefgebied	Doel kwaliteit	Doel populatie	Landelijke staat van instandhouding **	Relatieve bijdrage ***
	Opp. (ha)	Kwaliteit	Trend >: positief =: stabiel -: negatief					
Pionierbegroeiing op rotsbodem*	0,03	matig	-	>	>	n.v.t.	--	B
Kalkgraslanden*	6,7	matig	=	>	>	n.v.t.	-	B
Heischrale graslanden*	0,1	matig	=	>	>	n.v.t.	--	C
Glanshaverhooilanden	21,9	matig/ goed	=	>	>	n.v.t.	-	C
Eiken-haagbeukenbossen	21,8	matig/ goed	=	=	=	n.v.t.	-	B
Spaanse vlag*	30	goed	>	=	=	+	+	?
Meervleermuis	n.v.t.	matig	>	=	=	=	-	A
Ingekorven vleermuis	n.v.t.	goed	>	=	=	=	+	A
Vale vleermuis	n.v.t.	matig	-	=	=	=	-	A

* = prioritair habitatype of soort.

** = Landelijke Staat van Instandhouding: + = gunstig, - = matig gunstig, -- = zeer ongunstig

*** = Voor de habitatypen betreft de relatieve bijdrage het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in dit gebied aanwezig was ten tijde van de aanwijzing in 2004. Voor de soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in dit gebied aanwezig is. De relatieve bijdrage wordt weergegeven in percentages; A > 15%, B = 2-15%, C < 2%.

4.2. Visie

Sint Pieterberg & Jekerdal behoort tot de belangrijkste locaties in het heuvelland voor Pioniervegetaties op rotsbodem, Kalkgrasland en Heischraal grasland. De hoge waarde van het gebied is vooral gelegen in het feit dat de belangrijkste habitatypen voorkomen in een zeer gradiëntrijke omgeving. Juist door geleidelijke overgangen tussen rotsbodems, kalkgraslanden, heischrale graslanden, glanshaverhooilanden, struwelen en bossen is het gebied voor Nederland van uitzonderlijke betekenis. Het beheer zal daarom op landschapsschaal gericht zijn op de samenhang van de verschillende habitatypen. Met beheermaatregelen wordt ook de tijd overbrugd, waarin de stikstofdepositie de doorwerking van de bijzondere gradiënten in de habitatypen afvlakt. Ter bevordering van de Glanshaverhooilanden wordt ingezet op bodembewerking en opbrengen van geschikt maaisel. Bovendien zal op termijn dit habitatype worden uitgebreid in het Jekerdal. Hierdoor wordt een ecologische verbinding gecreëerd tussen de Sint Pietersberg en de Cannerberg en achterliggende Belgische natuurterreinen.

In het Eiken-Haagbeukenbos zal plaatselijk hakhoutbeheer de voorjaarsflora gaan bevorderen. Voor de Spaanse vlag wordt de bosrand anders beheerd en komen er corridors tussen graslandcomplexen. Voor de vleermuizen is blijvende aandacht nodig voor het behoud van de omvang en kwaliteit van het

leefgebied, zowel de mergelgroeven zelf (klimatologisch als overwinteringsplaats) als de zwermplaats (beplanting en rust tijdens zwermperiode).

Behalve ecologisch is de 'Sint Pieterberg & Jekerdal' van groot belang voor de recreatie; een blijvende zonering en geleiding van het recreatief medegebruik is belangrijk om de Natura 2000-instandhoudingsdoelen te kunnen waarborgen. De inrichting van de Enci-groeve, net buiten het Natura 2000-gebied, zorgt ervoor dat hier een groot deel van de recreanten wordt opgevangen. Bovendien wordt er in deze groeve nieuwe natuur ontwikkeld met kalkrijke habitats zoals kalkgrasland en kalkmoeras; dat zorgt voor een versterking van het Natura 2000-gebied en een extra ecologische verbinding tussen de noord- en zuidkant van het gebied. Kanttekening is wel dat het beheer van de groeve momenteel niet afgedekt wordt door goudgroene status maar door zilvergroeene status.

Het extensieve gebruik van de ondergrondse kalksteengroeven is toegestaan zolang het leefgebied van vleermuizen niet verstoord wordt en de kwaliteit en omvang van het leefgebied niet verder afneemt. De naleving en uitwerking van afspraken over intensief medegebruik met onder andere toeristische rondleidingen uit het verleden dient gemonitord en wellicht nader gereguleerd te worden, zodat dit geen negatieve invloed heeft op de aanwezige vleermuiswaarden.

4.3. Uitwerking instandhoudingsdoelen in de tijd

In het navolgende is de visie op de realisatie van de instandhoudingsdoelen uitgewerkt naar de aanpak van de aangewezen habitattypen en soorten.

*H6110 Pionierbegroeiingen op rotsbodem**

Het habitattype pionierbegroeiingen op rotsbodem is in voorkomen beperkt tot enkele Natura 2000-gebieden in het Zuid-Limburgse Heuvelland. Het is dus belangrijk om die opgave aan te pakken; behalve in de ENCI-groeve (net buiten het Natura 2000-gebied) zijn er door het houtgewas te verwijderen vooral kansen bij de rotsranden rond de Mergelhoof, Koeielook, Oehoevallei en Slavante.

*H6210 Kalkgraslanden**

Het habitattype kalkgraslanden, dat landelijk in een matig gunstige staat van instandhouding verkeert, komt op de Sint Pieterberg over een betrekkelijk kleine oppervlakte voor. De Sint Pieterberg is een belangrijk gebied voor dit habitattype. Versterking kan vooral, waar kalkrijke bodemlagen dagzomen, door opslag te verwijderen, nutriëntenafvoer met behulp van plaggen en het opbrengen van maaisel van de Belgische delen van de Sint Pieterberg.

*H6230 Heischrale graslanden**

Samen met de Bemelerberg herbergt Sint Pieterberg & Jekerdal in potentie de grootste oppervlakte van het habitattype heischrale graslanden in Zuid-Limburg. Uitbreiding van de oppervlakte is mogelijk op plekken waar het type in het verleden voorkwam, zoals op de flanken van het Jekerdal; het merendeel van de huidige hellinggraslanden in het gebied heeft de potentie om tot 'Heischraal grasland' door te ontwikkelen. De kwaliteit kan sterk worden verbeterd door plaggen en opbrengen van geschikt maaisel en herintroductie van typische plantensoorten. In het licht van de landelijke staat van instandhouding ligt in dit Natura 2000-gebied een belangrijke opgave.

H6510A Glanshaverhooilanden

Het habitattype glanshaverhooilanden komt momenteel voor op een relatief grote oppervlakte in mozaïek met andere graslandtypen. De kwaliteit kan op veel plekken worden verbeterd (chopperen en

opbrengen maaisel) en er zijn kansen voor uitbreiding van de oppervlakte in het Jekerdal. In landelijk perspectief heeft dit habitattype in Sint Pieterberg & Jekerdal niet de hoogste urgentie.

H191650B Eiken-haagbeukenbossen

Op de hellingen in het gebied komt het habitattype Eiken-haagbeukenbossen voor; Sint Pieterberg & Jekerdal levert een belangrijk aandeel in het landelijke voorkomen van dit habitattype. Opmerkelijk is het voorkomen van tongvaren in de ondergroei, die elders in het land alleen op kunstmatige (muren) groeit. Naast hakhoutbeheer is aangepast beheer, dat zich volledig toespitst op de aanwezige specifieke natuurwaarden, wenselijk of zelfs noodzakelijk om duurzaam behoud en een hoge kwaliteit te garanderen. Specifieke beheermaatregelen zijn o.a. bosrandbeheer, exotenbestrijding, ringen, vrijstellen van soorten die onderdrukt worden door een dicht beukenscherm en maximaal behoud van dikke bomen en dood hout.

*H1078 Spaanse vlag**

De Spaanse vlag heeft landelijk een gunstige staat van instandhouding en kan overleven met zeer lage aantallen. Op en rond Sint Pieterberg & Jekerdal bevindt zich een relatief grote populatie, die vermoedelijk al lang aanwezig is. Deze soort vereist een aangepast beheer op landschapsschaal. Belangrijke maatregelen zijn het tegengaan van verbossing van vochtige, voedselrijke ruigtes door een gefaseerd bosrandbeheer en/of maaibeheer. Een andere belangrijke maatregel is het openhouden van gradiënten naar hoger gelegen gronden, in het bijzonder naar het zuiden gerichte hellingen.

H1318 Meervleermuis

De landelijke staat van instandhouding van de meervleermuis is ongunstig. In de mergelgroeven van de Sint Pieterberg & Jekerdal overwintert een relatief groot aandeel van de winterpopulatie van de mergelgroeven van Zuid-Limburg. De aantallen nemen de laatste jaren na een toename weer af. Het is dus belangrijk om maatregelen te nemen, vooral in de (middel)grote gangenstelsels, zoals verbeteren van de klimatologische omstandigheden (temperatuur, luchtdoorstroming) en streven naar een balans met (extensief) recreatief medegebruik.

H1321 Ingekorven vleermuis

De landelijke staat van instandhouding van de ingekorven vleermuis is gunstig. In de mergelgroeven van de Sint Pieterberg & Jekerdal overwintert een relatief groot aandeel van de winterpopulatie in de mergelgroeven van Zuid-Limburg. De aantallen nemen sterk toe, dus de urgentie van maatregelen is beperkt. Afstemming van het recreatief medegebruik op de eisen van de Ingekorven Vleermuis is en blijft belangrijk.

H1324 Vale vleermuis

De landelijke staat van instandhouding van de vale vleermuis is ongunstig. In de mergelgroeven van de Sint Pieterberg & Jekerdal overwintert een relatief groot aandeel van de winterpopulatie in de mergelgroeven van Zuid-Limburg, in schommelende aantallen. Maatregelen zijn belangrijk; verhoging van het dynamische karakter van objecten door de luchtdoorstroming en temperatuurgradiënten kan bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van de groeven.

H1323 Bechsteins vleermuis

De Bechsteins vleermuis is aanwezig in Sint Pieterberg & Jekerdal maar is geen kwalificerende soort in Nederland. Te verwachten is dat in toekomstige Natura 2000-planperiodes ook voor deze vleermuis maatregelen genomen moeten worden.

5. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?

In dit hoofdstuk zijn de Natura 2000-instandhoudingsmaatregelen 2021-2027 weergegeven, waarmee de ecologische knelpunten worden aangepakt of opgelost, zodat de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd worden.

In Tabel 5-1 zijn de Natura 2000-maatregelen samengevat. Om te bezien of maatregelen het behalen van de instandhoudingsdoelen dichterbij brengen, is per maatregel weergegeven welke bijdrage het levert aan het oplossen van de knelpunten en kennisleemten. In de tabel zijn de maatregelen van het tijdvak 2015 t/m 2021 voor de stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebied Sint Pieterberg & Jekerdal overgenomen, voorzover ze nog niet gerealiseerd waren, en zijn deze aangevuld met maatregelen voor niet-stikstofgevoelige habitattypen en –soorten en met in de in de beheerplanperiode 2021-2027 voort te zetten beheermaatregelen.

Bij elke maatregel is op grond van de landelijke Herstelstrategieën een inschatting van de effectiviteit¹ en van de responstijd² weergegeven. Naast het oplossen van de knelpunten en kennisleemten zijn er ook maatregelen op het gebied van communicatie en handhaving.

De maatregelen zijn op kaart weergegeven in bijlage 3 bij het hoofdrapport; op de website van de provincie Limburg zijn de bijbehorende kaarten te zien in een GIS-viewer:

http://www.limburg.nl/e_Loket/Atlas_Limburg/Thematische_viewers/Natuur_en_Landschap.

Tabel 5.1 Overzicht maatregelen 2021-2027 Natura 2000-plan Sint Pieterberg & Jekerdal

Instandhoudingsmaatregel	Hoe- veel- heid	H6110	H6210	H6230	H6510A	H9160B	H1083	H1318	H1321	H1324	Trekker/ uitvoerder
Extra begrazing met schapen	9 ha	X	X	X							Terreinbeheerder
Extra nabegrazing met schapen	22 ha				X						Terreinbeheerder
Extra hooibeheer, maaien en afvoeren	30 ha		X	X	X						Terreinbeheerder
Extra plaggen, afschrappen tot op kalk, opbrengen maaisel/zaden	0,4 ha	X	X								Terreinbeheerder
Extra plaggen, incl. bekalken, opbrengen maaisel/zaden	0,2 ha			X							Terreinbeheerder
Verwijderen opslag	3,6 ha	X	X	X							Terreinbeheerder
Hakhoutbeheer in combinatie met actief inplanten (van toekomstbomen)	4 ha					X					Terreinbeheerder
Gaten maken in combinatie met actief inplanten (van toekomstbomen)	0,7 ha					X					Terreinbeheerder

¹ Schatting effectiviteit: klein/matig/groot. Effectiviteit van de maatregel (als regime) ten opzichte van andere maatregelen en gerelateerd aan het beoogde effect.

² Responstijd: geeft aan na hoeveel tijd de maatregel / het beheerregime [naar verwachting] effect sorteert.

Uitbreiding areaal, bodem vrijmaken en opbrengen maaisel/zaad	1 ha	X										Terreinbeheerder
Uitbreiding areaal d.m.v. 3-4x extra begrazen e/o maaien + opbrengen maaisel	3,9 ha		X	X								Terreinbeheerder
Herstel verbindingen d.m.v. 3 à 4 keer extra begrazen e/o maaien	1,2 ha		X	X								Terreinbeheerder
Status quo handhaven van het extensieve en intensieve gebruik	nvt							X	X	X		Provincie
Subsidieregeling instellen voor onderaardse kalksteengroeven	nvt							X	X	X		Provincie
Groevenbeheerplannen opstellen	nvt							X	X	X		Provincie, TBO, SOK, Ir. van Schaik
Keuringen extensief gebruik ikv. Mijnbouwwet + kleine herstelmaatregelen	nvt							X	X	X		Provincie
Groot onderhoud; stabilisatiewerkzaamheden en afsluiten groeveningen	nvt							X	X	X		Provincie, TBO
Bodemonderzoek naar verzuring en/of toxicatie met ammonium	n.v.t.			X								Provincie Limburg
Onderzoek naar succesvolle methode terugdringen struweel	n.v.t.	X										Provincie
Onderzoek mogelijkheden vergroten soortenrijkdom	n.v.t.	X	X	X	X	X						Provincie
Onderzoek naar optimalisatie beheer	n.v.t.	X	X	X								Provincie
Inventarisatie potentiële groeilocaties	n.v.t.	X										Provincie
Herintroductie typische en kenmerkende plantensoorten	n.v.t.	X	X	X								Provincie
Effectenbeoordeling intensief gebruik en mitigatie- en compensatieplan opstellen	nvt							X	X	X		Provincie / Terreinbeheerder / overig
Onderzoek ligging/kenmerken van vliegroutes van/naar winterverblijven. Telemetrisch onderzoek verblijfplaatsen langs de migratieroutes	nvt							X	X	X		Provincie
Onderzoek paarverblijven / rustplaatsen	nvt							X	X	X		Provincie
Actualisatie van gedragscode-2005 inz. extensief gebruik VSS/NHGL/SOK	nvt							X	X	X		VSS/NHGL/SOK
Klimaatzones in kaart brengen	nvt							X	X	X		Provincie/TBO
Onderzoek naar zwermzones incl. maatregelenpakket samenstellen	nvt							X	X	X		Provincie
Verontreiniging champignonsteelt en vliegias	nvt							X	X	X		Provincie
Monitoring vegetaties / populaties	n.v.t.	X	X	X	X	X	X	X	X	X		Provincie/TBO, specifieke groepen
Monitoring vegetaties / populaties	n.v.t.	X	X	X	X	X	X	X	X	X		Provincie/TBO
Toezicht & handhaving (zie toelichting hieronder)	n.v.t.	X	X	X				X	X	X		Provincie / TBO / gemeente

Het Natura2000-gebied heeft te maken met een hoge recreatiedruk waardoor de terreinbeheerder de handen vol heeft aan het beheersen van deze recreatiestromen. Het aantal recreanten op de Sint Pietersberg is met ruim 600.000 bezoekers per jaar (NBTC-NIPO, 2016) hoog.

Natuurmonumenten en Limburgs landschap zien erop toe dat het gebruik zodanig wordt gereguleerd dat de bescherming van de natuurwaarden in het gebied niet onder druk komt te staan. Daarnaast doen zich in het gebied illegale activiteiten voor zoals mountainbiken of loslopende honden buiten de aangewezen gebieden en het inbreken in onderaardse groeven. De terreinbeheerder ziet zich op dit vlak geconfronteerd met een aanzienlijke taak op het gebied van toezicht en handhaving.

Meer toezicht en handhaving is nodig om de rust voor de natuur en de rust en de veiligheid voor de recreant te kunnen waarborgen. Op grond van nadere informatie en de inspraak blijkt het probleem van (illegaal) recreatief medegebruik nu al zodanig belemmerend voor de ontwikkeling van de aangewezen habitatdoelstellingen, dat in tabel 5.7 van het Hoofdrapport twee handhavingsprioriteiten zijn opgenomen.

Om de handhaving in het gebied te verbeteren en stroomlijnen zullen de terreinbeheerder (Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten) gemeente en provincie, ieder met inzet van zijn eigen bevoegdheden, gezamenlijk een handhavingsplan opstellen en gerichte handhavingsacties op touw zetten, vergezeld van communicatiemaatregelen en gerichte handhavingsacties; hiervoor is in de planperiode een budget van €100.000,- gereserveerd. Het provinciale toezicht richt zich hierbij op de naleving van verleende ontheffingen, vergunningen en daarbij gestelde voorwaarden, op de toepassing van de vrijstellingsvoorwaarden uit hoofdstuk 7 van dit Natura 2000-plan en op het opvolgen van meldingen over mogelijke vergunning plichtige en andere illegale activiteiten

Deze handhaving kan doorvertaling vinden in additionele fysieke maatregelen om beschadiging van habitattypen als gevolg van recreatief medegebruik te voorkomen of herstellen (he- routing, afrasteren).

6. Financiering en subsidieregelingen

6.1. Budgettering

Voor de uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om de Natura 2000-doelen voor het gebied te behalen, heeft de provincie Limburg tot en met 2021 budget beschikbaar uit het Natuurpact 2013. Voor de tot en met 2021 uit te voeren instandhoudingsmaatregelen is dit budget door de provincie opengesteld voor de uitvoering en subsidiëring van de betreffende maatregelen. Een groot gedeelte van de Natura 2000-planmaatregelen kan daarmee worden uitgevoerd, waaronder ook de herstelmaatregelen uit de PAS-gebiedsanalyse (2017).

Voor de uitvoering van een gedeelte van de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om de Natura 2000-doelen voor het gebied Sint Pietersberg & Jekerdal te behalen, heeft de provincie Limburg uit het Natuurpact 2013 budget beschikbaar. Voor de tot en met 2021 uit te voeren gebieds-maatregelen is dit budget door de provincie opengesteld voor de uitvoering en subsidiëring van de maatregelen. De nog niet uitgevoerde maatregelen uit de gebiedsanalyse-2017 worden voor een klein deel nog voor 2021 in uitvoering genomen en worden voor een gedeelte, in verband met nader onderzoek en uitwerking, doorgeschoven naar de beheerplanperiode tot en met 2027. Één maatregel uit de gebiedsanalyse 2017 is vervallen.

Het grootste gedeelte van de instandhoudingsmaatregelen in het Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal zal binnen de beheerplanperiode (2021-2027) uitgevoerd worden; op onderdelen is doorloop nadien mogelijk. Nu de voortzetting van het Natuurpact 2013 in een Kamerbrief is bevestigd door de minister van LNV (10 juli 2020), is er voldoende vooruitzicht op externe dekking van de kosten van de Natura 2000-planmaatregelen. Voor de provincie Limburg is deze externe dekking sinds de decentralisatie uitgangspunt van beleid.

De duidelijkheid over voortzetting van de Natuurpactbudgetten biedt de ruimte om het pakket instandhoudingsmaatregelen voor het Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal tot en met 2027 vast te stellen. Met de Stichting Limburgs Landschap en de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten worden meerjarige uitvoeringsafspraken vastgelegd voor de periode 2021-2027, als vervolg op de eerdere uitvoeringsovereenkomsten en subsidietoezegging. In tabel 6.1 staan alle kosten voor het Natura2000-gebied voor de periode van 2021 - 2027.

Tabel 6.1 Kosten- en tijdsindicatie uitvoering instandhoudingsmaatregelen Sint Pieterberg & Jekerdal.

Maatregel	Periode 2021-2027	Opvolgende beheerplanperiode	Totaal incl. btw
Doorgeschoven instandhoudingsmaatregelen (cf. PAS gebiedsanalyse 2017)	€ 458.000	afhankelijk van stikstofaanpak	€ 458.000
Toevoeging maatregelen o.b.v. 'PAS'-onderzoek + voortzetting 'PAS'-beheer-maatregelen 2021-2027	€ 1.468.000	Op onderdelen, afh. van stikstofaanpak	€ 1.468.000
Toegevoegd voor instandhoudings-maatregelen voor niet-stikstofgevoelige soorten (Vleermuizen)	€ 928.000	afhankelijk van monitoring	€ 928.000
Monitoring / onderzoek (specifiek):			
- Stikstofgevoelige habitats	€ 50.000	X	€ 50.000
- Overige	€ 494.000		€ 494.000
Handhavingsprioriteiten	€ 100.000	t.z.t.	€ 100.000
Communicatieplan Natura2000	€ 40.000	t.z.t.	€ 40.000
Totaal	€ 3.538.000	NVT	€ 3.538.000

6.2 Financiering en Subsidiereregelingen

De maatregelen die nodig zijn om de Natura 2000-doelen te behalen, worden voor een deel onder de vlag van partnercontracten en PIO (Platteland in Ontwikkeling) uitgevoerd. Voor de uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen zijn subsidiereregelingen van toepassing. Het actuele overzicht van deze regelingen en de daarbij beschikbare jaarbudgetten (subsidieplafonds) zijn terug te vinden op de website van de provincie: <https://www.limburg.nl/loket/subsidies/actuele-subsidies/> onder het kopje Natuur.

In samenwerking met de provincies en het Ministerie van Economische Zaken is het programma POP3 opgesteld (zie de begrippenlijst achterin het hoofdrapport). Ten behoeve van de uitvoering van POP3 in Limburg is door Gedeputeerde Staten van Limburg de Subsidieverordening POP3 Limburg vastgesteld. Het programma richt zich op vijf items:

- Versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht;
- Jonge landbouwers;
- Natuur en landschap;
- Verbetering van waterkwaliteit;
- LEADER.

6.3 Tegemoetkoming in schade

De Wet Natuurbescherming biedt aan betrokkenen mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding in te dienen bij Gedeputeerde Staten, als die schade volgens hen het gevolg is van een vastgesteld Natura 2000-plan (artikel 6.3 Wet Natuurbescherming). Om in aanmerking te komen voor tegemoetkoming dient aan de in de wet genoemde eisen te worden voldaan. Zo komt enkel schade in de vorm van inkomensderving of van vermindering van de waarde van een onroerende zaak voor tegemoetkoming in aanmerking en blijft de schade die binnen het normaal maatschappelijk risico valt voor rekening van de aanvrager. Voor zover betrokkenen pas later als gevolg van een (uitvoerings)besluit met betrekking tot concreet uitgewerkte N2000-planmaatregelen menen schade te lijden, wordt verwezen naar de in betreffende wet- en regelgeving opgenomen regelingen met betrekking tot schade (bijvoorbeeld artikel 7:14 e.v. van de Waterwet).

7. Kader voor vergunningverlening; toetsing huidig gebruik

7.1. Inleiding en juridisch kader

Eén van de functies van het Natura 2000-plan is het toetsen van effecten van bestaande activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied 'Sint Pieterberg & Jekerdal' op de instandhoudingsdoelstellingen (hierna te noemen: toetsing huidig gebruik). Het doel hiervan is om te bepalen welk huidig gebruik in dit hoofdstuk (evt. onder voorwaarden) wordt vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht.

De juridische basis voor deze toetsing van het huidig gebruik ligt in artikel 2.2 lid 2 van de Wet Natuurbescherming (WNb). Daarin is voorgeschreven dat het bevoegd gezag "passende maatregelen" moet treffen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Het huidig gebruik in en rond het Natura 2000-gebied mag het tijdig behalen van de instandhoudingsdoelen zoals genoemd in hoofdstukken 3 en 4 niet in de weg staan. Wanneer dit wel het geval is, dienen passende maatregelen te worden getroffen. Deze bestaan overwegend uit het uitvoeren van inrichtings- en beheermaatregelen. Indien nodig zijn voorwaarden of beperkingen gesteld aan het huidig gebruik in/rond het Natura 2000-gebied.

Onder huidig gebruik verstaan we binnen het kader van dit Natura 2000-plan: de legale activiteiten die in 2017 in of rondom het Natura 2000-gebied werden uitgevoerd, dus het gangbare gebruik ten tijde van het opstellen van dit Natura 2000-plan. Nieuwe initiatieven of projecten en toekomstige uitbreiding, intensivering of verplaatsing van bestaande activiteiten vallen buiten dit huidig gebruik; zie hiervoor ook par. 7.5.10.

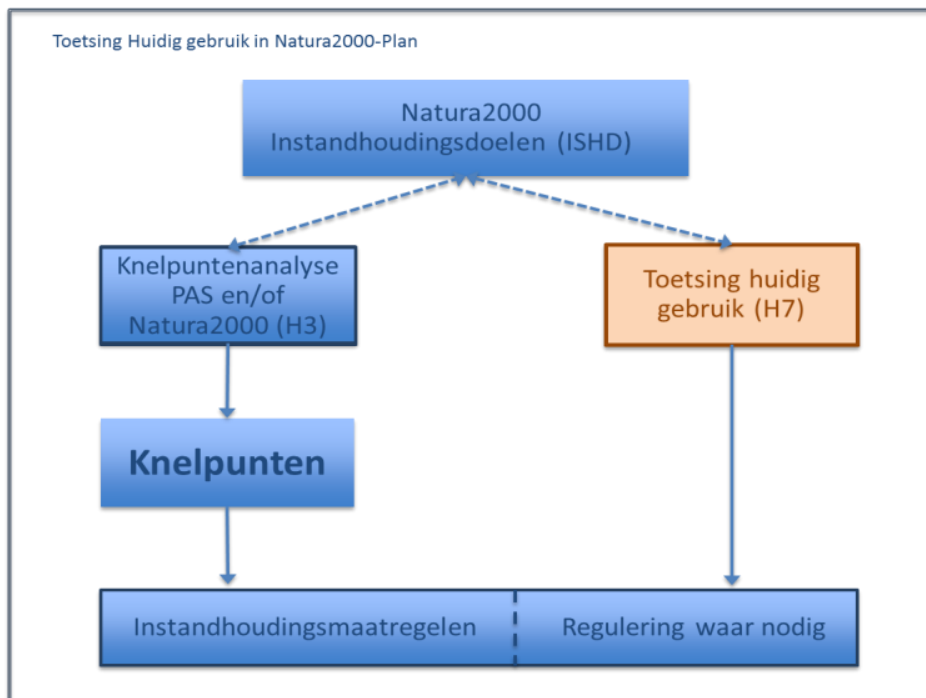
Om inhoud te geven aan deze functie van het Natura2000-plan is getoetst of huidig gebruik het behalen van de instandhoudingsdoelen in de weg staat:

- In par. 7.1 is uitgelegd waarom deze toetsing van belang is. De toetsing huidig gebruik kan waar nodig leiden tot regulering van gebruiksvormen in de vorm van een vrijstelling (al dan niet onder voorwaarden) van de WNb-vergunningplicht. Dit om eventuele negatieve effecten teniet te doen (zie rechterzijde figuur 7.1 op de volgende bladzijde).
- In paragraaf 7.2 is uitgelegd welke vormen van huidig gebruik geïnventariseerd zijn en welke daarvan toetsing behoeven.
- De toetsingsmethodiek zelf is nader uitgewerkt in paragraaf 7.3 (figuur 7.2).
- In paragraaf 7.4 zijn de categorieën benoemd, waarin de vormen van huidig gebruik worden ingedeeld met behulp van deze toetsing.
- In par. 7.5 is het resultaat van de toetsing in tabelvorm weergegeven; in het Hoofdrapport staan hierover de relevante afwegingen en argumenten.

De toetsing van het Huidig gebruik geldt voor het hier concreet beschreven huidige gebruik (in de huidige vorm, locatie, omvang en tijd) en voor de wettelijke werkingsduur van dit Natura 2000-plan (6 jaar) en betreft alleen de toetsing aan Natura 2000-doelstellingen van het gebied (Hoofdstuk 2 van de Wet Natuurbescherming), dus niet de wettelijke toetsing met betrekking tot beschermde soorten (hoofdstuk 3 WNb).

Voor een aantal vormen van huidig gebruik leidt dit tot vrijstelling van de vergunningplicht (al dan niet onder voorwaarden) of tot de conclusie dat de vorm van huidig gebruik niet is vrijgesteld in het kader van voorliggend Natura 2000-plan. In dat laatste geval valt het huidig gebruik onder de reguliere werking van de WNb en zal na onderzoek op initiatief van belanghebbende(n) moeten blijken of sprake is van een vergunningplicht waarvoor de Provincie Limburg in de regel het bevoegd gezag is.

Ook als er sprake is van wijziging van het vrijgestelde gebruik, dan is het gewijzigde gebruik mogelijk wel vergunningplichtig in het kader van de WNb.

Figuur 7.1 Schematische weergave van de plek van toetsing van het huidige gebruik in relatie tot de systematiek en opbouw van het Natura 2000-plan.

Toelichting schema figuur 7.1

Het behalen van de instandhoudingsdoelen wordt beïnvloed door standplaatsfactoren en/of menselijk handelen. Waar in de ecologische analyse van hoofdstuk 3 is geconstateerd dat standplaatsfactoren en/of menselijk handelen een significant negatief effect veroorzaken op de instandhoudingsdoelen, zijn deze als knelpunt geïdentificeerd (linkerzijde figuur). In hoofdstuk 5 zijn instandhoudingsmaatregelen geformuleerd om deze knelpunten aan te pakken.

7.2. Inventarisatie en selectie huidig gebruik

Het huidig gebruik in en rond het Natura 2000-gebied is geïnventariseerd aan de hand van gegevens van provincie, gemeenten en waterschap. Daarbij is gebruik gemaakt van de lijsten met mogelijke activiteiten uit de zogeheten 'Sectornotities' (Arcadis, 2008). Vervolgens is met diverse gebruikers en gebiedskenners in een gebiedssessie de lijst van gebruiksvormen voor dit gebied gecheckt en waar nodig aangevuld. De uiteindelijke lijst van vormen van huidig gebruik voor dit gebied is opgenomen in Bijlage 4, de eerste kolom. Op deze uiteindelijke lijst is een voorselectie in 2 stappen toegepast, om te komen tot de in dit Natura 2000-plan te toetsen vormen van huidig gebruik in het gebied.

- **Stap 1:** Op basis van expert judgement is gekeken naar de ecologische relevantie van de diverse gebruiksvormen voor de instandhoudingsdoelen in het gebied. Alleen die vormen van huidig gebruik uit de uiteindelijke lijst, waarbij niet uitgesloten kan worden dat er een negatieve beïnvloedingsrelatie kan bestaan, gaan door naar Stap 2. De overige vormen zijn niet getoetst.
- **Stap 2:** De vormen van huidig gebruik in dit gebied die ecologisch relevant zijn (Stap 1), maar waarvoor al een WNb-vergunning is afgegeven of is aangevraagd, of de vormen van huidig

gebruik waarvoor geen vergunningplicht bestaat (op grond van andere wet- en of regelgeving, zoals bijvoorbeeld via een provinciale verordening), zijn niet getoetst. Voor zover van toepassing is dit in par. 7.5.10 ter informatie genoemd.

De inventarisatie en voorselectie heeft zodoende geresulteerd in een lijst met huidig gebruik waarvoor is aangegeven welke vormen van huidig gebruik op de mogelijkheid van regulering getoetst zijn in paragraaf 7.5.

Aspecten van gebruiksvormen die in de analyse van hoofdstuk 3 als knelpunt zijn geïdentificeerd, en waarvoor dus in hoofdstuk 5 instandhoudingsmaatregelen zijn beschreven, zijn in hoofdstuk 7 niet opnieuw getoetst. De stikstofproblematiek vormt een van deze aspecten. De toetsing daarvoor verloopt via het separate traject van het in ontwikkeling zijnde landelijke en regionale stikstofbeleid.

De uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen zoals vastgelegd in hoofdstuk 5 maakt geen onderdeel uit van het huidig gebruik. Deze maatregelen zijn daarom niet opgenomen in Bijlage 4 en zijn in hoofdstuk 7 niet getoetst. Deze maatregelen worden (in de toekomst) uitgevoerd om de in hoofdstuk 3 geïdentificeerde knelpunten op te lossen. Eigenaren en organisaties hebben een inspanningsverplichting om deze maatregelen op een zorgvuldige en professionele manier uit te voeren. Hierbij moet rekening worden gehouden met alle instandhoudingsdoelen, zodat significant negatieve effecten worden voorkomen.

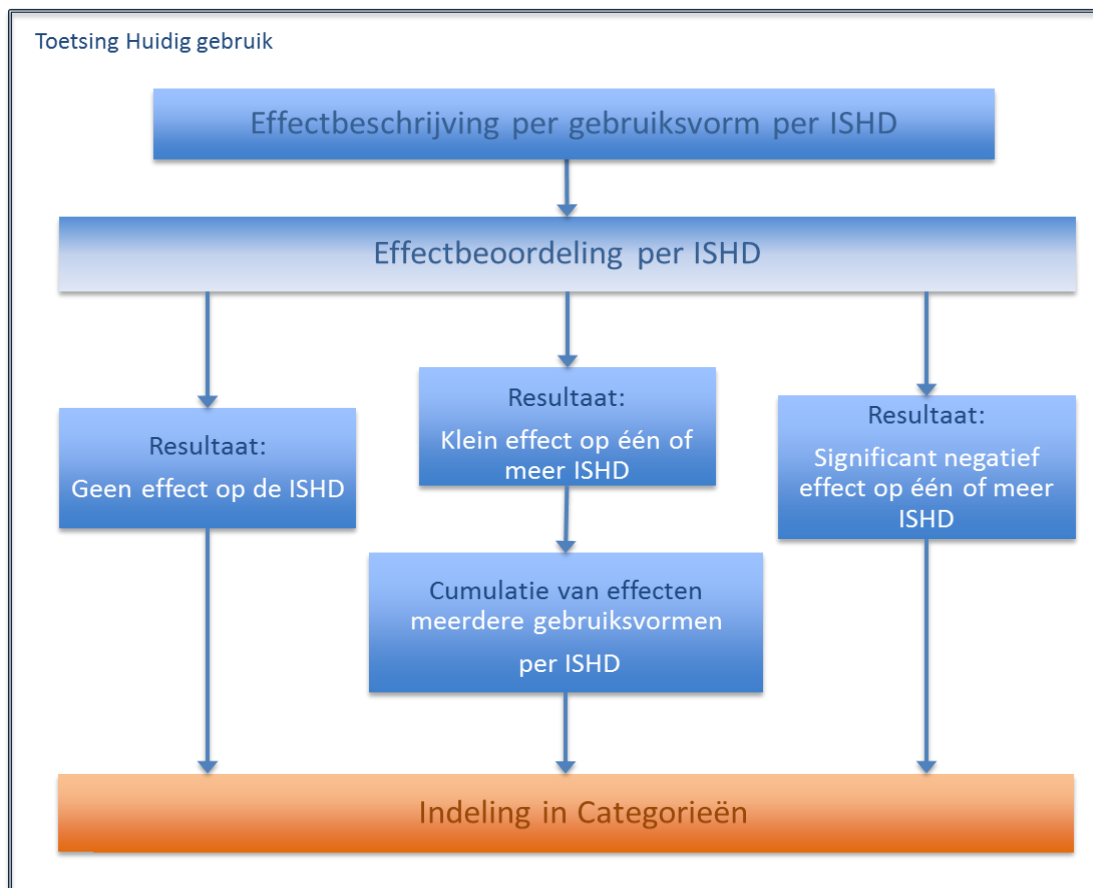
7.3. Toetsingsmethodiek

De feitelijke toetsing bestaat uit drie onderdelen: effectbeschrijving, effectbeoordeling en categorie-indeling. Figuur 7.2 geeft schematisch weer hoe de toetsing van het huidig gebruik er uit ziet.

- De effectbeschrijving omvat naast een beschrijving van de activiteit zelf een analyse van de gevolgen die het gebruik kan hebben op de aangewezen instandhoudingsdoelen. Dit gebeurt op basis van de best beschikbare (gebieds)kennis, wetenschap en expert judgement. De algemene regelgeving, die van toepassing is op de uitvoering van activiteiten (gedragscodes, voorschriften vanuit milieuwetgeving etc. etc.), is geacht integraal onderdeel te zijn van de beschreven gebruiksvormen; eventuele overtredingen daarvan kunnen aanleiding zijn voor handhaving (zie paragraaf 5.4).
- De effectbeoordeling richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor een habitatype of soort al dan niet kunnen worden uitgesloten, rekening houdend met de maatregelen die in hoofdstuk 5 van dit Natura 2000-plan zijn vastgelegd, de eerder genoemde 'instandhoudingsmaatregelen'. Met andere woorden: staat een vorm van huidig gebruik het halen van de instandhoudingsdoelen mogelijk in de weg?
- Bij de effectbeoordeling is gebruik gemaakt van de zgn. "Effectenindicator" zoals die te voor ieder Natura 2000-gebied kan worden samengesteld op de website www.synbiosys.alterra.nl. Een gebieds-specifieke afbeelding van deze effectenindicator is weergegeven in figuur 7.3. Met dit hulpmiddel is voor de aangewezen instandhoudingsdoelen nagegaan of de te toetsen vormen van huidig gebruik daadwerkelijk tot negatieve effecten leiden, voor zover deze effecten niet al door middel van de herstelmaatregelen uit hoofdstuk 5 zijn opgelost.
- Een vervolgstap in de effectbeoordeling kan bestaan uit de cumulatietoets. Deze extra toets geldt voor gebruiksvormen met een klein effect (niet-significant maar ook niet-verwaarloosbaar). Tezamen kunnen deze kleine effecten een groter en wel-significant

negatief effect hebben. In dat geval kunnen extra maatregelen nodig zijn om het effect te mitigeren of zijn aanvullende voorwaarden aan de verschillende gebruiksvormen gesteld.

- De categorie-indeling volgt uit de effectbeoordeling. De beschrijving van de categorieën en de indelingscriteria is opgenomen in paragraaf 7.4.

Figuur 7.2 Schematische weergave van de werkwijze bij de toetsing van het huidig gebruik in het Natura 2000-plan Sint Pieterberg & Jekerdal.

7.4. Categorieën

De getoetste vormen van huidig gebruik zijn beschreven in paragraaf 7.5.1 en verder. Ze zijn daar beoordeeld op hun effect en vervolgens ingedeeld in 4 beoordelingscategorieën. Deze categorieën zijn hieronder beschreven. Waar sprake is van vrijstelling voor de vergunningplicht heeft dat uitsluitend betrekking op hoofdstuk 2 (gebiedsbescherming) van de Wet Natuurbescherming en niet op de uit andere wetgeving of andere hoofdstukken van de Wet Natuurbescherming voortvloeiende vergunningsplicht.

Categorie 1: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht

In deze categorie valt het gebruik waarvan vast staat dat dit geen (significant) negatieve effecten heeft (ook niet in cumulatie met andere gebruiksvormen). Dit gebruik heeft geen gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. Deze vormen van gebruik zijn in dit Natura 2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de WNb, zonder aanvullende voorwaarden en zolang het gebruik

niet wijzigt ten opzichte van de in dit Natura 2000-plan getoetste situatie. In deze categorie vallen ook gebruiksvormen die niet individueel vergunningplichtig zijn te stellen, zoals bijvoorbeeld het huidig gebruik van wegen door verkeer en het gebruik van recreatiepaden door wandelaars en fietsers conform de bestaande openstellingsregels.

Categorie 2a: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht, mits instandhoudingsmaatregelen extra of versneld worden uitgevoerd

In deze categorie vallen toekomstige gebruiksvormen gebruik indien zij bij een huidige ex ante-toetsing leiden tot (significant) negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelen, onder de voorwaarde dat aanvullende of versnelling van de in hoofdstuk 5 beschreven instandhoudingsmaatregelen ervoor zorgt, dat deze negatieve effecten op voorhand weggenomen zijn. De voorwaarde dat de instandhoudingsmaatregelen op voorhand moeten zijn uitgevoerd is een consequentie van het arrest van de Raad van State m.b.t. de PAS eind mei 2019.

Het behalen van de instandhoudingsdoelen cf. voorliggend plan komt hierdoor niet in gevaar. Deze categorie van vormen van gebruik kan in een addendum op dit Natura 2000-plan worden vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de WNb en is in voorliggend plan thans niet aan de orde.

Categorie 2b: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht, met gebied specifieke voorwaarden

In deze categorie vallen gebruiksvormen, of een combinatie van gebruiksvormen (cumulatie), waarvan niet kan worden uitgesloten dat er een significant negatief effect bestaat op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gebruiksvormen geldt echter dat de negatieve effecten worden weggenomen door specifiek aan het gebruik verbonden aanvullende beperkingen en/of voorwaarden, bovenop eventueel al bestaande voorwaarden uit andere wet- en regelgeving. Deze vormen van gebruik zijn in dit Natura 2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de WNb mits aan deze aanvullende voorwaarden is voldaan en mits het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de in dit Natura 2000-plan getoetste situatie.

Categorie 3: Huidig gebruik niet vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht

In deze categorie valt gebruik waarvan niet kan worden uitgesloten dat er een significant negatief effect bestaat op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Bovendien is op dit moment onduidelijk of en hoe de negatieve effecten van dit gebruik kunnen worden weggenomen. Daarom kan dit gebruik niet als vergunningsvrij worden opgenomen. Onder deze categorie valt ook het gebruik waarover onvoldoende informatie beschikbaar is om te beoordelen of er daadwerkelijk een WNb-vergunningplicht aan de orde is c.q. tot vrijstelling daarvan kan worden besloten. Binnen het wettelijk kader van de WNb moeten de effecten nader worden onderzocht om te bepalen of een vergunning moet worden aangevraagd bij de Provincie Limburg.

Herbeoordeling na afloop van een beheerplanperiode

Het oordeel vrijstelling van de vergunningplicht geldt voor één beheerplanperiode. Als na afloop van een beheerplanperiode uit monitoringresultaten blijkt dat het behalen van de instandhoudingsdoelen toch gevaar dreigt te lopen, moet het gebruik opnieuw worden beoordeeld. Dat kan leiden tot indeling in een andere categorie, aanpassing van de maatregelen en/of voorwaarden.

Cumulatietoets

Om de knelpunten op te lossen zijn in het Natura 2000-plan maatregelen opgenomen. Indien de maatregelen zoals deze zijn benoemd in hoofdstuk 5 onverwachts onvoldoende blijken om de instandhoudingsdoelen te halen (monitoring), is verder onderzoek naar de oorzaken noodzakelijk om vast te stellen wat de effecten en benodigde aanvullende maatregelen zijn.

In het Natura 2000-gebied 'Sint Pieterberg & Jekerdal' zijn de Bever en de ondergroei van het habitatype eiken-haagbeukenbossen het meest gevoelig voor verstoringseffecten als gevolg van de optelsom van verschillende vormen van het hier beschreven huidig gebruik. Omdat de gebruiksvormen overdag plaatsvinden en de Bever 's nachts actief is, is de cumulatie van effecten voor de bever niet significant; dat blijkt tevens uit de voortvarende verspreiding van deze soort in de recente jaren. Bij het betredingsgevoelige habitatype eiken-haagbeukenbossen is het vooral zich houden aan de openstellingsregels ('op wegen en paden') belangrijk.

7.5. Resultaten toetsing huidig gebruik Sint Pieterberg & Jekerdal

Bijlage 4 bevat, zoals beschreven in paragraaf 7.2, een lijst met de in het gebied voorkomende vormen van huidig gebruik. Van een aantal vormen van gebruik is vastgesteld dat deze ecologisch niet relevant zijn voor de instandhoudingsdoelen. Deze zijn niet getoetst.

Ook als een vorm van huidig gebruik al een WNb-vergunning heeft c.q. Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg hebben vastgesteld dat er geen WNb-vergunning nodig is op grond van eerdere besluiten c.q. andere regelgeving, dan is toetsing in de navolgende subparagrafen niet aan de orde. Hetzelfde geldt als al een toets in het kader van de WNb is uitgevoerd. Voor het gebied Sint Pietersberg & Jekerdal zijn daarom de vormen van huidig en toekomstig gebruik, die over een geldige vergunning Wet Natuurbescherming (of over vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998) beschikken hier niet opnieuw beoordeeld; dit betreft:

a. Drones

Voor het gebruik van luchtvaartuigen (waaronder ook drones >25 kg.) nabij o.a. Natura 2000-gebieden heeft de provincie in het kader van haar bevoegdheden in het kader van de Luchtvaartwet in 2019 een beleidskader vastgesteld. Voor het gebruik van drones <25kg. boven en nabij Natura 2000-gebieden zal de provincie een separate regeling opnemen in de Omgevingsverordening; om die reden is deze vorm van (huidig) gebruik niet beoordeeld in het kader van voorliggend Natura 2000-plan.

b. Beweiden en bemesten

Het bemesten van gronden binnen of nabij het Natura 2000-gebied is als gevolg van de Raad van State-uitspraak over de PAS van mei 2019 niet meer op grond van de Omgevingsverordening Limburg vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht. De effecten van bemesten zijn in voorliggend plan nog niet getoetst. Op basis van het advies van de commissie Remkes (december 2019), aansluitende beleidsafspraken op Rijks- en provinciaal niveau en op basis van landelijke jurisprudentie zal in een addendum op dit Natura2000-plan vastgelegd worden in hoeverre vrijstelling aan de orde is. Voor beweiden hebben de provincies in april 2020 besloten, dat deze activiteit op zichzelf niet WNb-vergunningplichtig is, maar in de meeste gevallen onderdeel uitmaakt van de stalvergunning.

c. Transformatieplan ENCI-groeve

Het Transformatieplan ENCI-groeve gaat over de toekomstige inrichting en gebruik van de groeve na beëindiging van de kalksteenwinning. Het transformatieplan is een plan en nog niet vastgesteld en daarom geen huidig gebruik. Dit transformatieplan is daarom buiten beschouwing gelaten.

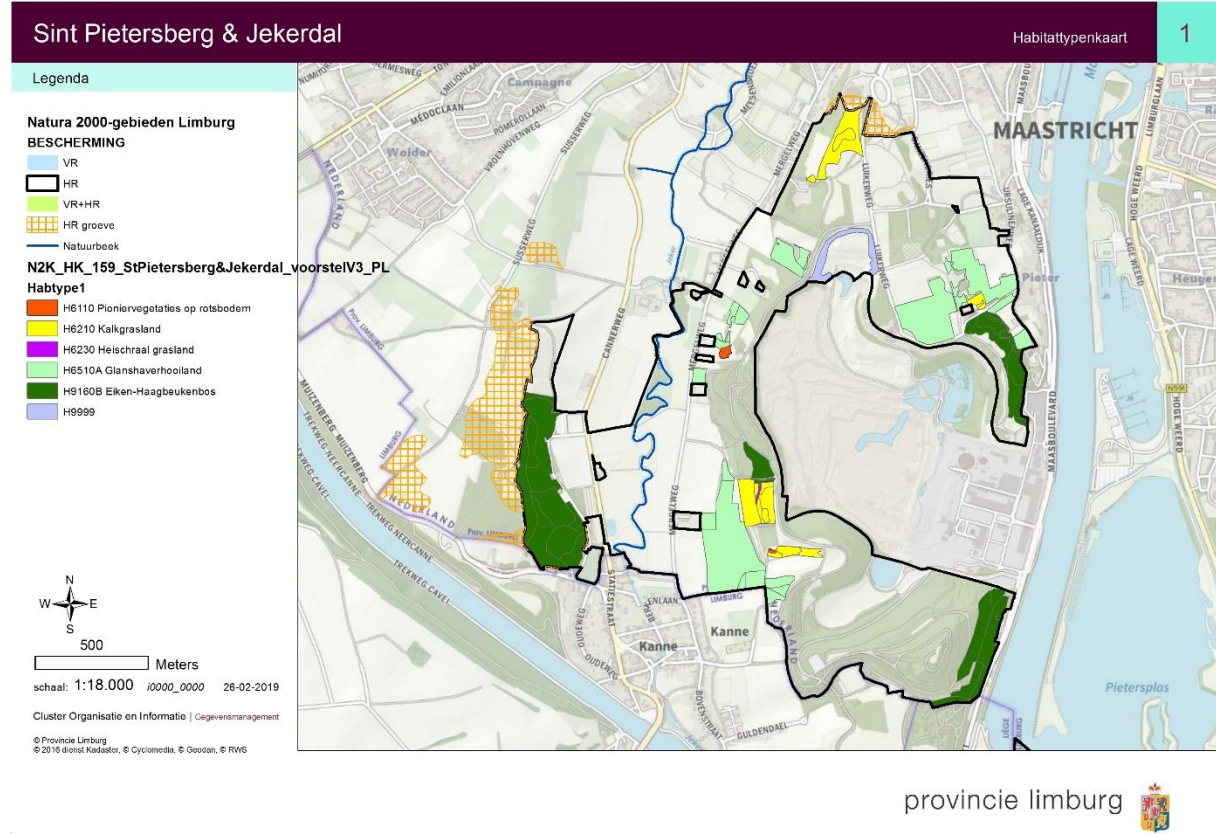
Voor de overige vormen van huidig gebruik, die ecologisch relevant zijn, geldt dat deze wel zijn getoetst. Van deze toetsing zijn de resultaten in de tabel 7.1 hieronder beschreven.

Tabel 7.1: Samenvatting indeling van huidige vormen van gebruik in categorieën. Voor de inhoud van de voorwaarden behorend bij categorie 2b: zie Hoofdrapport, hoofdstuk 7.5.

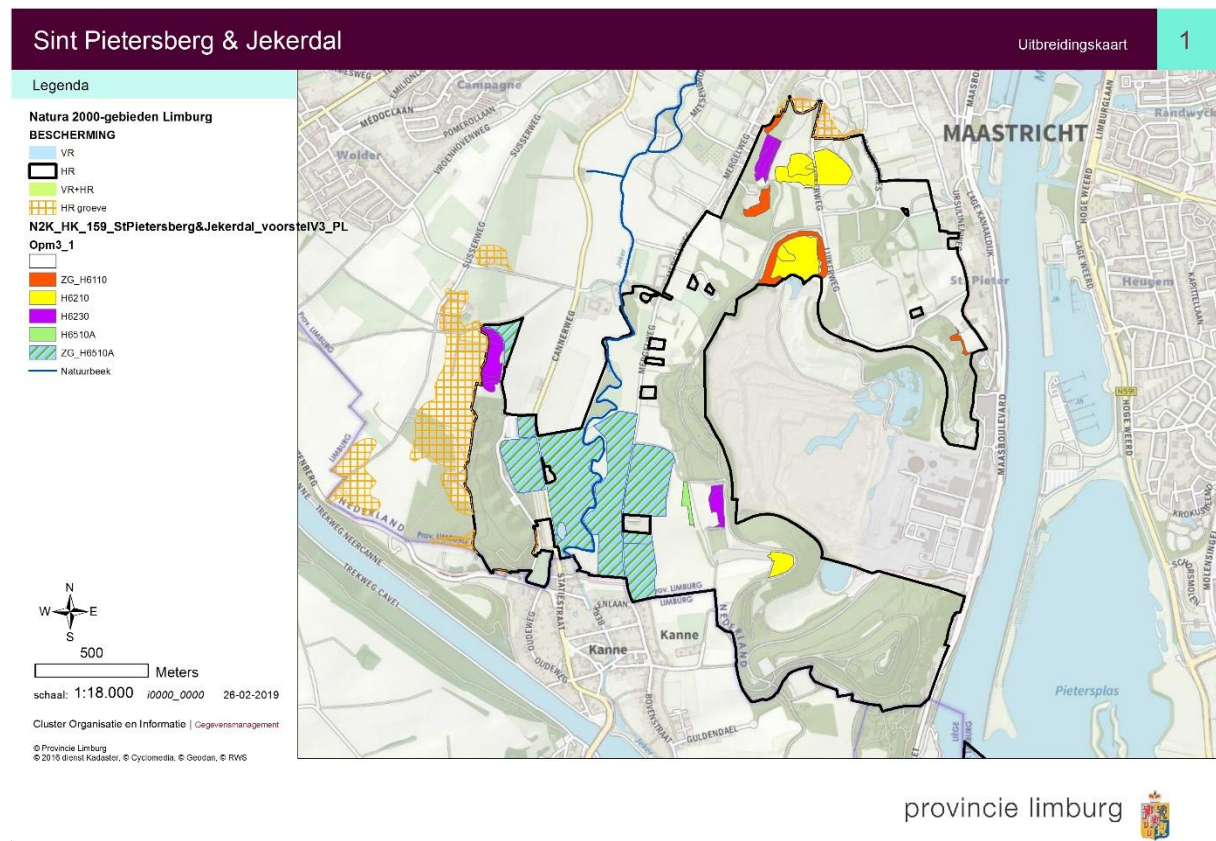
Natuurbeheer	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Regulier beheer van bos en bosranden	X			
Regulier beheer van kruidenakkers	X			
Regulier beheer en onderhoud van landschappelijke elementen	X			
Toezicht, handhaving, monitoring, karteren en onderzoek	X			
Exotenbeheer	X			
Landbouw				
Machinale bewerkingen op agrarische gronden	X			
Gewasbescherming			X	
Recreatie, toerisme en sport				
Openstelling ten behoeve van recreatief gebruik van wegen en paden: wandelen, hardlopen, paardrijden, fietsen, mountainbiken	X			
Educatieve excursies			X	
Evenementen				X
Extensief gebruik Mijnbouwwet	X			
Intensief gebruik Mijnbouwwet			X	X
Overige gebruik onderaardse kalksteengroeven			X	X
Waterbeheer				
Onderhoud, inspectie, monitoring en onderzoek	X			
Wonen en verblijven				
Woonkernen	X			
Openbare wegen en verkeer				
Bermbeheer van wegen	X			
Jacht, populatiebeheer en schadebestrijding				
Jacht			X	
Populatiebeheer en schadebestrijding			X	

8. Bijlagen.

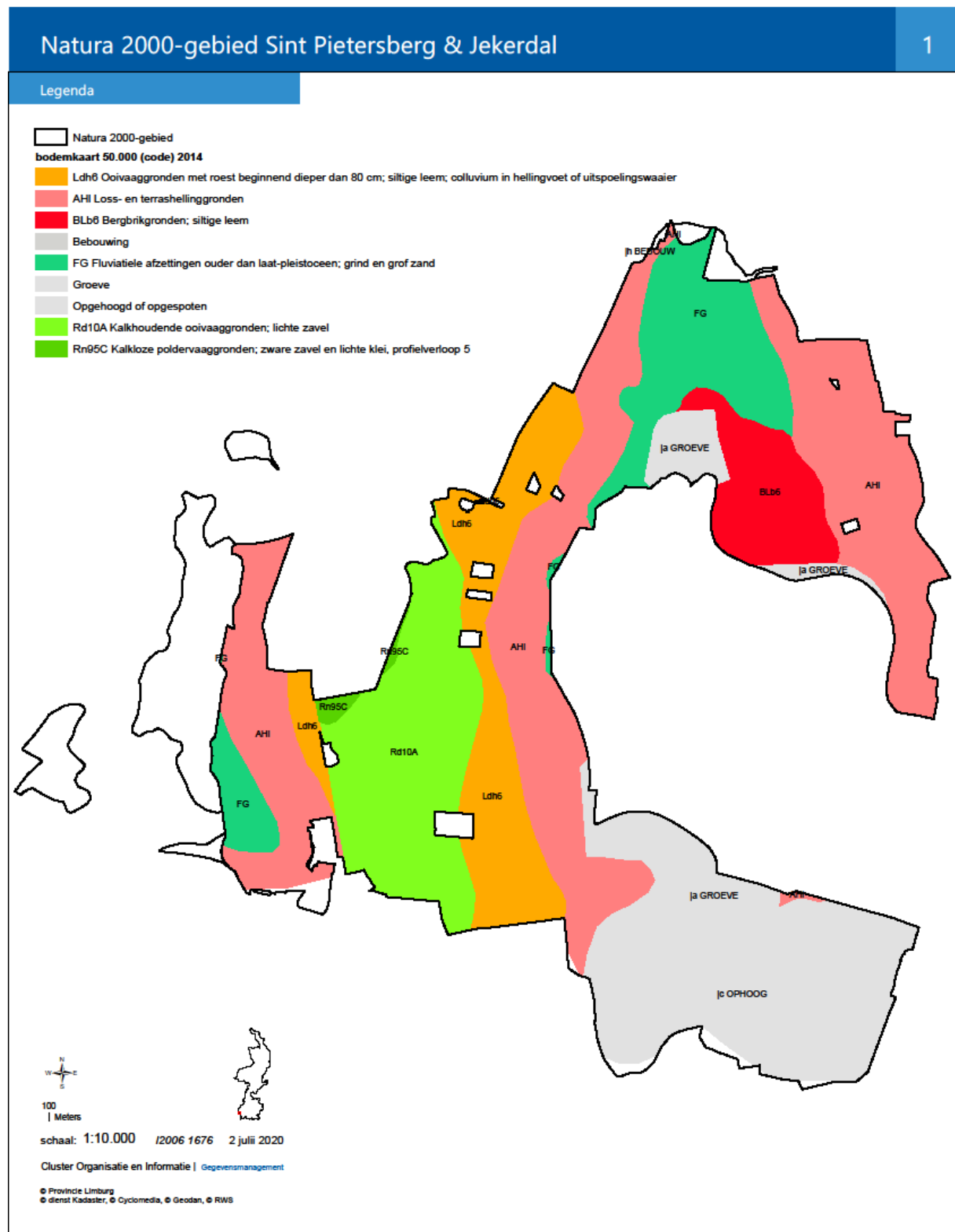
Bijlage 1. Habitattypenkaart

Bijlage 2. Uitbreidingskaart

Bijlage 3. Bodemkaart

Bijlage 4. Lijst te toetsen huidig gebruik Sint Pietersberg & Jekerdal

Ishd in de tweede kolom van onderstaande tabellen staat voor: instandhoudingsdoelen

Natuurbeheer	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Regulier beheer van bos en bosranden	ja	nee	ja
Regulier beheer van ondergrondse gangenstelsels	ja	ja	ja
Regulier beheer van kruidenakkers	ja	nee	ja
Regulier beheer en onderhoud landschappelijke elementen	ja	nee	ja
Monitoring, karteren en onderzoek	ja	nee	ja
Exotenbeheer	ja	nee	ja
Natuurtechnische maatregelen ENCI-terrein (buiten Natura 2000)	nee	nee	nee
Toezicht en handhaving door terreinbeheerder	ja	nee	Ja
Toezicht, handhaving, monitoring en onderzoek ondergrondse kalksteengroeven	Ja	Ja	ja

Landbouw	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Machinale bewerkingen op agrarische gronden	ja	nee	ja
Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen	ja	nee	ja
Grondwateronttrekking t.b.v. beregening	nee	nee	nee
Drainage	nee	nee	nee
Bemesten	ja	nee	Nee (1)
Beweiden	ja	nee	Nee (2)
Champignonkwekerij in groeve	nee	nee	nee

(1) Afhankelijk van landelijke besluitvorming over vernieuwde aanpak stikstofproblematiek evt. later invoegen (zie H7.5).

(2) Door provincie(s) geoordeeld onderdeel te zijn van de stalvergunning, dus geen separate WNb-vergunningplicht.

Recreatie en toerisme	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Openstelling t.b.v. recreatief gebruik als wandelen, hardlopen, etc.	ja	nee	ja
Openstelling t.b.v. recreatief gebruik als fietsen, wielrennen en skate, etc.	ja	nee	ja
Openstelling t.b.v. recreatief gebruik als mountainbiken	ja	nee	ja
Openstelling t.b.v. ruitersactiviteiten	ja	nee	ja
Aanwezigheid van honden	ja	nee	ja
Excursies, evenementen en bijeenkomsten	ja	nee	ja
Parkeren i.v.m. recreatief gebruik	nee	nee	nee

Picknicken, zonnen of aanwezigheid van spelactiviteiten	nee	nee	nee
Sport- en verblijfsaccommodaties, recreatieve voorzieningen	nee	nee	nee
Intensief gebruik in de onderaardse kalksteengroeven	Ja	Ja ³	Ja
Extensief gebruik en erkend berglopen in de onderaardse kalksteengroeven	Ja	Ja ⁴	Ja
Overig gebruik onderaardse kalksteengroeven	Ja	Nee	Ja

Waterbeheer	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Beheer en onderhoud watergangen, oevers en kunstwerken	ja	nee	ja
Waterhuishouding en peilbeheer	ja	nee	ja
Onderzoek en monitoring	ja	nee	ja
Aanwezige watermolens en peilbeheer ⁴	nee	nee	nee

Wonen en verblijven	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Wonen en verblijven	nee	nee	nee

Verkeer	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Openstelling t.b.v. wegverkeer binnen de Natura2000-begrenzing	ja	nee	nee
Openstelling t.b.v. wegverkeer buiten de Natura2000-begrenzing	nee	nee	nee
Scheepvaartverkeer over de Maas	nee	nee	nee

Drinkwaterwinning	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Grondwateronttrekking t.b.v. drinkwaterwinning	nee	nee	nee

³ Mijnbouwwet

⁴ De binnen de begrenzing aan de Jeker gelegen Nekummertmolen heeft geen molenwerk meer en is niet als watermolen actief. Er wordt niet gestuwd. Ook bij Molen Lombok vinden geen activiteiten en dus geen stuwingsplaats. Er is derhalve geen sprake van huidig gebruik

Nutsvoorzieningen	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Ondergrondse infrastructuur WML	nee	nee	nee
Straalverbinding	nee	nee	nee

Jacht, populatiebeheer en schadebestrijding	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Jacht	ja	nee	ja
Populatiebeheer en schadebestrijding	ja	nee	ja

Bedrijvigheid	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
ENCI kalksteenwinning en cementproductie	ja	ja ⁵	nee
Bedrijventerrein	ja	nee	ja
Niet-agrarische bedrijven in buitengebied	ja	nee	ja

Overige activiteiten	Ecologisch relevant voor de ishd?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7
Beheer aan cultureel erfgoed (incl. onderaardse kalksteengroeven) en gebouwen	ja	nee	nee

⁵ Vergunning artikel 16/19d Natuurbeschermingswet 1998, kenmerk: 2016/65151 d.d. 18 augustus 2016

